

Indsigelse/høringssvar i tilknytning til

Miljøkonsekvensrapport og øvrigt høringsmateriale for
Jammerland Bugt Kystnær Havvindmøllepark

“Høringssvar til Jammerland Bugt Kystnær Havmøllepark – journal nr. 2019-5937”

fremlagt af Energistyrelsen i offentlig høring april-maj 2024

Maj 2024

Forord:

Denne indsigelse vedrører den nu fremlagte ansøgning "Jammerland Bugt Kystnær Havvindmøllepark" til opstilling i Jammerland Bugt projekt beskrevet i det af Energistyrelsen fremlagte høringsmateriale, se oversigt i kapitel "Høringsmaterialet og indsigelses fokus".

Allerede projekttitlen "Jammerland Bugt Kystnær Havmøllepark" er misvisende. Jammerland bugt er ikke et hav men en bugt, et snævert vandområde der rækker ud i Storebælt – som heller ikke er et hav.

Indsigelsen er udarbejdet i regi af Foreningen Beskyt Jammerland Bugt. Foreningen Beskyt Jammerland Bugt er en miljøorganisation med det formål at beskytte naturværdierne i Jammerland Bugt.

Foreningen repræsenterer 24 grundejerforeninger omkring bugten, fastboende såvel som fritidshus ejere samt individuelle klienter hos Advokat Brian Hebel Andersen.

Ovenstående repræsenterer et meget stort antal aktører og forskellige interessenter i og omkring Bugten eksempelvis fastboende, erhvervsdrivende, sommerhusejere samt et stort antal mennesker der aktivt benytter sig af Bugten og dens omgivelser.

Vi takker blandt andre følgende væsentlige bidragsydere, der har medvirket til at frembringe et fagligt og sagligt høringssvar: Civilingeniør Jan Albert de Wit, arkitekt Lene Tranberg, biolog Søren Mark Jensen og Rådg. Ingeniør og arkitektfirma SWECO A/S.

Dato 30. maj 2024

Advokat Brian Hebel Andersen

Advokatfirmaet Svendsen

Formand Ole Nyvold

Foreningen Beskyt Jammerland Bugt

Indhold

Høringsmaterialet og indsigelses fokus	5
Sammenfatning for indsigelsen, ikke teknisk	7
Indsigelser, enkeltpunkter, vurdering.....	11
1: Kalundborg Kommune siger nej	12
Støj.....	13
2: Støj-emission fra projektets vindmøller (kildestyrke og frekvensbånd).....	13
3: Støj, forkerte data for eksisterende vindmølle.	14
4: Støj kildestyrke, ældre eksisterende møller.....	15
5: Støj belastning, Svallerup Strand området overskredet	16
6: Antal eksisterende møller på land for lavt.....	18
7: Støj, overskridelser af støjgrænser, anlægsfase (til vands)	19
Bugtens miljømæssige tilstand	20
8: Dumpning/klapning (ekstraordinær) af havneslam 2017 -2020 ignoreret.....	20
9: Kritisabel ageren hos Kalundborg Havn og i Miljøstyrelsen forhindrer belysning af klapningens konsekvenser	25
10: Vandrammedirektiv, bestemmelser omkring vandtilstand mv	26
11: EU-mål om naturbeskyttelse, projektet konflikter.....	27
Særligt truede dyrearter, fugle	28
12: Danmark har et særligt europæisk ansvar for Europas havdykænder	28
13: Edderfugl, tilbagegang og (også) derfor stort behov for beskyttelse	30
14: Miljøvurderingen - metodiske mangler og ukvalificerede vurderinger	32
15: Forsigtighedsprincip skal gælde	40
Særligt truede dyrearter, marsvin	41
16: Marsvin, en truet bestand.....	41
17: Marsvin – arbejdsperiode-drægtighed mv.....	42
18: Marsvin- tilbagevending efter bortskræmning ?	43
19: Marsvin, støj i driftsfase	44
Særligt truede dyrearter- flagermus	45
20 DCE's anbefalinger for MKR følges ikke.....	45
21 Flagermus registreringer absolut utilstrækkelige ift. DCE anbefalinger	46
Landskabs-hensyn	48
22: Sårbare og/eller karakteristiske landskaber omkranser projektet.	48

23: Den Europæiske Landskabskonvention	51
24: Naturpark Åmosen, nu tydeliggjort mod Jammerland Bugt.	53
25: Sidste frie udsyn lukkes	55
Visualiseringer	56
26: Visuel påvirkning, svær at undgå ?.....	56
27: Visualiseringernes ”korrekthed”	57
28: Nat-illustrationer, ufuldstændige og mangelfulde	59
29: Område karakterisering er forkert	60
30: Forkert og misvisende visualiseringsreference	61
Processuelt/Juridisk	62
31: Tidsfrist og betingelse i Forundersøgelsestilladelse ikke opfyldt	62
32: Lov om fremme af vedvarende energi – ”åben dør”	63
33: Projektet er overflødigt, utidssvarende og konkurrenceforvridende.	64
34: Projektet er et helt andet end oprindeligt ansøgt	65
35: Forundersøgelsestilladelsens vilkår er ikke overholdt.....	66
36: Energistyrelsens misforståelse af gældende regler vedrørende visuelle forhold.....	68
37: Høringsprocedure, manglende visualiseringer	70
38: Energistyrelsens misforståelse af Kalundborg Kommune	71
39: ESPOO-konventionen er ikke overholdt	73
40: Fugle / Edderfugl, juridiske anbringender.....	75
41: Miljøvurderingen – herunder manglende åbenhed og manglende overholdelse af armslængde princip.....	78
Andet.....	81
42: Erhvervsforhold	81
43: Lystsejlad, yderligere forringelser	82
44: Uvedkommende, nærmest manipulerende vrøvl om afhængighed af russisk gas.....	83
45: Største sommerhusområde udeladt.....	84
46: Misvisende fremstilling i tekst	84
Referencer.....	85
Bilag.....	86

Høringsmaterialet og indsigelses fokus

Herunder er anført det materiale der ligger til grund for denne hørings indsigelse. Materialet er identisk med det Energistyrelsen har fremlagt som baggrund for høringen.

Da projektansøger i sin aktuelle ansøgning alene søger om tilladelse til hvad denne kalder det foretrukne projekt angår høringssvaret (indsigelsen) naturligvis alene det af projektmager konkret ansøgte projekt (= "det foretrukne").

I Miljøkonsekvensvurderingen (inklusive visse bilag) er lidt forvirrende også angivet andre projektudformninger. Dette omfattende og overflødige ekstra materiale tages der i lyset af både baggrunden for denne 2. offentlige høring samt ansøgers helt konkrete (og i høringsmaterialet fremlagte) ansøgning således ikke her stilling til, idet dette ikke beskriver det ansøgte projekt.

Det fremlagte materiale er følgende:

Relateret til ansøgningen:

- European Energy/Jammerland Bugt NearShore: Ansøgning om etableringstilladelse, 15/3 2024
- Udkast til § 25 tilladelse, Landanlæg, Miljøstyrelsen 3/4 2024
- Udkast til tilladelse til etablering af elproduktionsanlægget, Energistyrelsen marts 2024

Relateret til fremsendt Miljøvurdering (MiljøKonsekvensRapport-"MKR")

- "Jammerland Bugt Kystnær Havmøllepark, Miljøkonsekvensrapport", 16. februar 2024, Jammerland Bay Nearshore A/S.
- Bilag 1: Visualiseringer, Baggrundsrapport Nov 2022, WSP
- Bilag 2: Visualiseringer (fortsat), Baggrundsrapport Nov. 2022, WSP
- Bilag 3: Geofysisk Teknisk Notat, 20/1 2017, Orbicon A/S
- Bilag 4: Marinbiologisk Baseline, Teknisk Notat, 20/1 2017 Orbicon A/S
- Bilag 5: Hydrography and Sediment Spill, Januar 2017, Orbicon/Royal HaskoningDHV
- Bilag 6: Teknisk Baggrundsrapport, Påvirkninger af trækkende, rastende og ynglende fugle, Orbicon 25/5 2018
- Bilag 7: Baseline for substrattyper, naturtyper samt udbredelsen af blåmuslinger, januar 2022, WSP
- Bilag 8: Flagermuskortlægning, februar 2024, WSP
- Bilag 9: Areal Survey Report, Resting Birds and Marine Mammals, Final Report Sept 2020 – May 2022, Febr 2023, BioConsultSH
- Bilag 10: Navigational Risk Assessment, DNV, Rev. D 13/10 2023
- Bilag 11: Modelling of underwater Noise Emissions during Construction Pile-Driving Work, Itap GmbH, 15/2 2024
- Bilag 12: Luftbåren støj i driftsfasen, Rambøll juni 2023

Relateret til Espoo-høring af nabolande:

- Miljøkonsekvensrapport (uddrag) WSP , Espoo version (dansksproget), 16/2 2024
- Miljøkonsekvensrapport (uddrag) WSP, Espoo version (tysksproget), 16/2 2024

- Flagermuskortlægning, WSP, (Dansk Version), februar 2024
- Fledermauskartierung, WSP, (Tysk oversættelse), februar 2024
- Resting Birds and Marine Mammals, BioConsultSH, febr 2023
- Modelling of underwater Noise Emissions during Construction Pile-Driving Work, Itap GmbH, 15/2 2024

Sammenfatning for indsigelsen, ikke teknisk

Lokalområdet ved Jammerland Bugt ved Kalundborg har gennem en periode på næsten 10 år været tvunget til at leve med en betydelig usikkerhed om, hvorvidt Kalundborg kommunes største rekreative område kunne bevares eller om området skulle omdannes til et industriområde gennem etableringen af en kystnær havvindmøllepark med 16 styk 256 meter høje Storebælts-pylonlignende møller.

I februar 2019 var den seneste version af VVM-redegørelsen i offentlig høring. Som en konsekvens af Energiklagenævnets afgørelse af 18. december 2018 blev projektudvikleren og Energistyrelsen pålagt at udarbejde et tillæg til VVM-redegørelsen. Tillægget skulle omhandle det konkrete projekt. Energistyrelsen og projektudvikleren har i konsekvens af Energiklagenævnets afgørelse valgt at udarbejde en helt ny Miljøkonsekvensrapport. Forud for denne endelige Miljøkonsekvensrapport har Energistyrelsen gennemført en Idefasehøring og i forlængelse heraf har Energistyrelsen i to omgange offentliggjort et Afgrænsningsnotat for projektet i Jammerland Bugt. Som det fremgår senere, er vi af den opfattelse, at projektet, som nu er i offentlig høring, ikke kan rummes indenfor den udstedte forundersøgelsestilladelse fra juni 2014.

Siden projektudvikleren - European Energy i juni 2015 afleverede den såkaldte "endelige" VVM-redegørelse er der sket en række skelsættende ting i og omkring Jammerland Bugt.

Miljøtilstanden i bugten er ikke længere i "god økologisk tilstand".

Årsagen hertil skal bl.a. søges i, at Kalundborg Havn i 2018 gennemførte en meget stor klapning af havneslam. Anvendelsen af Jammerland Bugt som losseplads har uden tvivl medvirket til, at antallet af blåmusling banker er dramatisk reduceret. Det indebærer, at edderfuglenes spisekammer er formindsket i en sådan grad, at antallet af optalte og herigennem antallet af beregnede individer er reduceret betragteligt. Det helt afgørende punkt er dog, at fagfolkene, der har udarbejdet afsnittet om edderfugle mv. slet ikke har haft øje for eller tilsyneladende faglig viden om den massive klapning, der er gennemført mellem fugletællingerne i 2014/2015 og de seneste fugletællinger i 2020-2022. Den manglende faglighed i det fremlagte høringsmateriale omkring fuglene har som konsekvens, at det ikke kan bruges som beslutningsgrundlag i relation til udstedelsen af en etableringstilladelse.

Det er med udtalt undren, at European Energy fremlægger en høringsrapport på støjområdet, der indeholder en ikke eksisterende adresse. Sammenholdt med tidligere materiale i sagen tyder det på, at projektudvikleren bevidst har valgt denne fremgangsmåde i et forsøg på at sløre, at støjgrænserne i vindmøllebekendtgørelsen ikke er overholdt ved Svallerup Strand. Det må give Energistyrelsen nogle overvejelser af strafferetlig karakter, når beslutningsgrundlaget objektivt og bevidst er forkert. Det må være ødelæggende for tillidsforholdet mellem projektudvikleren og Energistyrelsen.

Herunder er anført et sammendrag over en række af de forhold der gør Bugten uegnet til et havvindmølleprojekt som det foreslåede. De fleste af punkterne gennemgås enkeltvis i efterfølgende kapitler med uddybning samt relevante referencer. Nedenstående er derfor netop et sammendrag, der for en række af punkterne viser, hvorledes disse (enten enkeltvis, grupperet eller samlet) gør at et projekt som det ansøgte, ikke er miljømæssigt forsvarligt i Jammerland Bugt.

Bugten er væsentlig for en række truede dyrearter. Dette gælder både tandhvalen marsvin (Bilag IV art i EU's Habitatdirektiv) samt eksempelvis Edderfugl (rødlistet på EU plan). Jammerland Bugt har alle år været kendt for marsvin og ses i de officielle optællinger fortsat at være et væsentligt sted for disse. Og bugtens bestand af edderfugle er meget stor og overstiger langt væsentlighedskriteriet for udpegning af netop fuglebeskyttelsesområder.

Begge nævnte dyrearter har længe været truede og derfor medtaget i omtalte beskyttelser, men aktuelt er situationen de senere år blevet kritisk forværret for begge arters vedkommende. For marsvin viser seneste officielle optælling (SCANS IV- 2022) eksempelvis mere end en halvering af antallet af marsvin i de indre danske farvande i forhold til forrige tælling i 2016. Også edderfuglen er i markant tilbagegang. DOF/Birdlife.dk har i seneste officielle tælling i 2020 konstateret at på landsplan er hver 3. ynglende fugl forsvundet de seneste 10 år, størst tilbagegang i Øst-Danmark herunder Storebælt. Det er nærliggende at antage, at dele af denne tilbagegang kan tilskrives den gennemførte klappning i netop Jammerland Bugt.

Beskyttelsen af marsvin som Bilag IV art betyder, at der ikke tillades forstyrrelse af disse. Projektet vil indiskutabelt give forstyrrelse (og risiko for fysisk skade på dyrene) særligt i forbindelse med anlægsarbejdet men også siden qua vindmøllernes støj. Den fysiske skade på dyrene i forbindelse med anlægsarbejdet foreslås i projektmaterialet imødegået ved indledende bortskræmning....men det er jo i den grad også i sig selv en forstyrrelse. Anlægsarbejdet foreslås i øvrigt udført i bæltmarsvins drægtigheds- og opfostringsperiode, hvilket naturligvis er uacceptabelt.

Havvindmølleprojektet er med sine meget høje møller synligt over meget store afstande på Vestsjælland, Odsherred, Fyn, Samsø og Sejerø. Havvindmølleprojektet vil have indflydelse på oplevelsen af landskabet. Dette står helt korrekt anført i Miljøkonsekvensrapportens afsnit 9.1.1, her står blandt andet "*Havmøller vil medføre en visuel påvirkning, som kan have betydning for opfattelsen og oplevelsen af kystlandskabet og dermed have en betydning for folk, der bor eller færdes langs de omgivende kyster på Sjælland, men også fra Fyn og de omgivende småøer*". Projektet er placeret så det er meget synligt fra en lang række nationalt/regionalt/kommunalt udpegede sårbare og/eller karakteristiske landskaber i nærheden af projektområdet. Et kort over sådanne områder kan ses som figur 9.11 i den fremlagte Miljøkonsekvensrapport. Her ses eksempelvis, at netop indenfor hvad der her kaldes indre og ydre nærzone optræder betragtelige sådanne områder. Meningen med udpegningen af disse områder er, at landskaberne skal friholdes for tekniske anlæg, der visuelt eller støjmæssigt påvirker oplevelsen af landskabet. Den foreslåede havvindmøllepark påvirker lige præcist disse landskaber visuelt og støjmæssigt for visse af de karakteristiske/sårbare områder er påvirkningen "meget stor- som store elementer der dominerer oplevelsen af landskabet (side 471, 472 mv.)". Samfunds nødvendige anlæg vil undtagelsesvis kunne tillades, hvis de ikke med rimelighed kan henvises til en placering ude for områderne. Det påtænkte anlæg opføres af en privat investor og udgør i denne sammenhæng på ingen måde et samfunds nødvendigt anlæg.

Meget er ændret omkring bugten siden den oprindelige projektansøgning (2012). Der også sket væsentlige ændringer siden forrige Miljøkonsekvensrapport/VVM 2015 -2018 i og omkring bugten samt mht. lovgivningsstof. Her skal gives nogle væsentlige eksempler:

- I løbet af året 2018 er der i bugten som allerede omtalt foretaget en klapning/dumpning af i alt 925.000 m³ havneslam i området. Dette svarer til mere end 30.000 lastbillæs med hver 40 ton! Mængden svarer i runde tal til hvad der forventes fjernet i forbindelse med det gigantiske oprydningsarbejde efter Nordic Waste jordskredene. Dette havneslam har udfordret og forringet miljøtilstanden for bugten. Det har haft indflydelse på blåmuslingforekomsterne og forringet dykændernes, herunder bl.a. edderfuglenes, fødemuligheder heri.
- Der er implementeret skrappe krav mod forringelse af vandkvalitet også det kystnære vand i forbindelse med vandrammedirektiv og tilhørende bekendtgørelser. Disse gælder som nævnt netop også det helt kystnære vand.
- Bugten har ikke længere "God økologisk tilstand" som den (igen) skal opnå om få år iht. Vandrammedirektivet. Et anlægsarbejde som det ansøgte er uforeneligt med at opnå Vandrammedirektivets krav.
- Naturpark Åmosen omfatter områder helt ud til og med områder ved Bjerge Sydstrand, Ornum samt arealer af Reersø, alle området der grænser ud til Bugten. Dette er nu vist med tydelig skiltning i nævnte områder. Naturparken er udbygget og har fået etableret ekstra adgangsveje der netop skal vise de karakteristiske landskaber denne indeholder eller giver udsigt til. Det visuelle indtryk vil indiskutabelt forstyrre dette væsentlige element for Naturparken. Parkens nærhed og inklusion af dele af det kystnære miljø mod Bugten vil blive forstyrret i forbindelse med anlægsarbejde og have betydning mht. føde og opholdsområde for en række af de dyrearter Naturparken forsøger at beskytte.
- Mange omkringliggende områder omkring bugten på både Sjælland og Fyn er udpeget som karakteristiske og/eller sårbare landskaber. Røsnæs er senest tilligemed udpeget som national Naturkanon blandt andet grundet det karakteristiske landskab samt netop udsigten herfra. I 2024 har Miljøstyrelsen direkte gjort indsigelse mod et større anlæg på Røsnæs netop med begrundelse i at et sådant anlæg *"...vil være særdeles problematisk, da det ikke kan ske uden at tilsidesætte landskabernes særlige karakter og særlige visuelle oplevelsesmuligheder..."*. Den visuelle påvirkning fra det foreslåede havvindmølleprojekt i Bugten er ubestridt meget stor (visse steder "dominerende"). Samme forhold som Miljøstyrelsen gør tydelig opmærksom på (for andet anlæg) gør sig derfor de facto også gældende for det meget store tekniske anlæg som Havvindmølleparken er og med den visuelle påvirkning den iht. Miljøkonsekvensrapporten vil have for de mange udpegede landskaber i og omkring bugten inklusive Asnæs/Røsnæs.
- De dyr som nyder særlig beskyttelse som marsvin og edderfugl har begge de seneste år vist markant tilbagegang ved seneste officielle tællinger. Dette betyder at beskyttelsen af disse netop nu er endnu mere vigtig og at forsigtighedsprincippet i den grad bør iagttages, når de nødvendige skøn udøves.
- Der er nye retningslinjer for, hvorledes flagermus skal optælles i forbindelse med vindmølleparker.

Bugten er på det seneste ekstra udfordret, det viser eksempelvis seneste fugle-, marsvine- samt blåmuslingtællinger samt generel miljøtilstandskontrol i tilknytning til Havmiljøplan/Vandrammedirektiv mv. Opførelsen af et så stort teknisk anlæg som det ansøgte med nedramning af pæle til møllerne, jack-up skibe, nedgravning/pløjning af kabler, opbygning af afværge-rev dumpning af store norske sten samt

måske sprængning af u-eksploderet ammunition vil indiskutabelt føre til forringelser af den miljømæssige tilstand for Bugten samt forringelser for blandt andet de truede (og konventionsmæssigt beskyttede) fugle og havpattedyr. Dette vil samlet føre til en forringelse af miljøkvaliteten i Bugten, der indtil for få år siden havde betegnelse "god økologisk miljøtilstand". En sådan forringelse er uacceptabel og strider mod vedtagne og anerkendte vandmiljømål og beskyttelse af specifikke arter. Etablering af et sådant teknisk anlæg trækker også i den forkerte retning i forhold til, at Danmark både til lands- og vands er langt bagefter vedtagne målsætninger og om fri/beskyttet natur i forhold til EU og nationale regler.

Bugten hvori man ansøger om at lægge havvindmølleparken er et meget anvendt rekreativt område. Bugten er med sit smukke landskab og fravær af eksempelvis havne unik. Her er et meget stort antal sommerhuse (Svallerup, Bjerger Nordstrand, Bjerger Sydstrand, Ornum samt Reersø), 5 campingpladser, pladser for mobilhomes, kolonier samt lystbåde havne på både Reersø samt i Kalundborg. Der er dertil netop anlagt 2 nye sommerhusområder, hvor salget af grunde og opførelsen af sommerhuse er påbegyndt. Mennesker har brug for muligheder for afslapning og både støj, blinkende lys samt den uangribelige voldsomme visuelle påvirkning af det store tekniske anlæg fremmer ikke det rekreative element. Med 16 styk 256 meter høje og meget dominerende havvindmøller placeret relativt tæt under land vil beskueren uden tvivl blive efterladt med et indtryk af, at der er tale om et industriområde og ikke et rekreativt skattet område. Selvom Energistyrelsen stædigt har fastholdt, at visualiseringer ikke inddrages i vurderingen af, om der kan gives etableringstilladelse, så må og skal denne dimension inddrages i en Miljøkonsekvensvurdering. I yderste konsekvens kunne projektudvikleren, hvis teknologien ellers tillod det, kunne opføre én havvindmølle med en samlet kapacitet på 240 MW. Denne mølle ville så have en højde på mellem 2-4.000 meter og stå ca. 12-13 km fra nærmeste kyst.

Anlægsfasen vil betyde en meget stor negativ påvirkning af det rekreative element for bugten med både støj, skibstrafik i bugten og sejladsforbud, sedimentophvirvling heraf måske forurenede sediment med oprindelse fra dumpning (klapning) af havneslam. Også i driftsfasen vil støjen for området øges betragteligt og i visse områder overstige gældende støjgrænser.

Som anført indledningsvist er Kalundborg Kommune imod projektet, et forhold der må veje meget tungt. Kalundborg Kommune er bestemt ikke imod grøn energi hvad talrige initiativer, anlæg og aktiviteter i Kommunen beviser. Men prisen for natur, landskab og mennesker er her for høj ved den aktuelle placering i Jammerland Bugt.

I ovenstående sammenfatning er anført mange enkelt-punkter, der viser havvindmølleprojektets uegnede placering. For vurderingen af et projekt som det foreslåede gælder, at såvel de individuelle punkter skal vurderes såvel som naturligvis den samlede belastning herunder også indvirken fra andre faktorer og forhold indgår.

Ovenstående sammenfatning viser, at det foreslåede projekt på den aktuelle placering kolliderer med rigtig megen anden lovgivning og aftalte miljømål omkring beskyttelse af truede dyrearter, beskyttelse af vandmiljø, natur og særligt og/eller sårbart landskab.

Den samlede pris for havmiljø, natur, landskab og rekreativt miljø er ganske enkelt for høj, et forhold der er forstærket af de ændringer, der har fundet sted og kunnet konstateres i og omkring Jammerland Bugt i det langstrakte ansøgningsforløb.

Indsigelser, enkeltpunkter, vurdering

I det følgende oplistes en lang række konkrete indsigelsespunkter mod det fremlagte som der forventes seriøs stillingtagen til og besvarelse af.

Her erindres om at for en miljøvurdering som det fremlagte skal der tages udgangspunkt i "Worst Case" scenarios og med hensyn til vurdering for rigtig mange af de fremførte punkter skal anvendes forsigtighedsprincip i forbindelse af med vurderingen heraf.

Den afsluttende vurdering af om projektet er miljømæssigt forsvarligt skal tage udgangspunkt i summen af de anførte forhold. Og faktisk ikke alene summen af de forhold det ansøgte projekt påvirker naturen omkring det med men også øvrige faktorer omkring bugten som det aktuelle projekt ikke har indflydelse på, den såkaldte kumulative vurdering.

Bugtens miljøtilstand er tydeligvis de seneste år ekstra udfordret og de truede/beskyttede arter deri i tydelig tilbagegang, se nærmere herom i det følgende.

1: Kalundborg Kommune siger nej

Kalundborg Kommune er imod Havvindmølleprojektet i Jammerland Bugt. Dette blev meldt ud i og op til forbindelse forrige høring (2018-2019).

Kalundborg Kommune har utvetydigt meddelt, at også det nu fremlagte projekt er uacceptabelt og uønsket grundet hensyn til landskab, natur samt de mange mennesker omkring og med udsigt til bugten, se ref. /1/

Synspunktet blev også fremført af Kommunalbestyrelsesmedlem på Borgermødet 25/4 2024 i forbindelse med høringen.

Kommunen fremsender forventeligt selv indsigelse mod det ansøgte projekt.

Referencer:

"Kalundborg Kommune siger nej tak til havmøllepark", TV-Kalundborg 1/5 2024

Støj

2: Støj-emission fra projektets vindmøller (kildestyrke og frekvensbånd)

Vindmøllebekendtgørelsen (ref. /1/), som det ansøgte projekt i Jammerland Bugt skal opfylde, opstiller klare bestemmelser for hvorledes støjbelastning skal kortlægges, måles og beregnes i forbindelse med vindmølleprojekter.

Det fremgår klart af vindmøllebekendtgørelsen (BEK 135 § 6 samt i Bilagene 1 og 2) at møllens målte støj emission (støjudsendelse/kildestyrke) samt målte frekvensspektre skal ligge til grund.

I det fremlagte materiale omkring det ansøgte projekt er ikke anvendt målt støj emission eller målt frekvensspektrum udført af certificeret, akkrediteret instans iht. Bekendtgørelse 529 (ref. /2/) vedr. krav til miljømålinger der skal ligge til grund for myndigheders forvaltningsafgørelser (bl.a. §1 og §9).

Det ses i Rambølls Bilagsrapport vedr. støj, at der alene er anvendt et forventet estimat herpå (afsnit 4.2.1, 4.2.2 og 4.2.3!)

Det fremlagte (ref. /3/) er ikke tilstrækkeligt iht. kravene i Vindmøllebekendtgørelsen og opfylder som anført ej heller de generelle krav til kvalitet samt oprindelse af målinger, der skal ligge til grund for forvaltningsafgørelser (BEK 529 §1 stk. 2 ref /2/) i Bekendtgørelse herom fra Miljøministeriet.

Det fremlagte materiale er således klart i strid med bestemmelserne i både Vindmøllebekendtgørelsen samt Miljøministeriets generelle kvalitetskrav til væsentlige miljømålinger (herunder vindmøllestøj) der skal ligge til grund for forvaltningsafgørelser.

Den i nærværende hørings materiale fremlagte beregning af støjbelastning kan derfor ikke ligge til grund for hverken høring eller forvaltningsafgørelse.

Ifald forholdene bringes i orden ift. kravene i både ref. /1/ og ref. /2/ da må materialet fremlægges til kontrol/kommentering/høring igen.

Referencer:

/1/ Bekendtgørelse 135 af 07/02/2019 "Bekendtgørelse om støj fra vindmøller", Miljøministeriet

/2/ Bekendtgørelse 529 af 14/05/2023 "Bekendtgørelse om kvalitetskrav til miljømålinger" Miljøministeriet

/3/ Ramboll A/S "Jammerland Bugt Kystnær Havmøllepark, Luftbåren støj i driftsfasen", juni 2023

3: Støj, forkerte data for eksisterende vindmølle.

I det fremlagte materiale vedr. støj i driftsfasen (Bilagsrapport 12, Rambøll "Luftbåren støj i driftsfasen", version 0.3) anvendes forkerte data for støj for mindst en af de eksisterende møller.

Den anførte mølletype for den ene af "Svallerup møllerne" i bilagsrapportens tabel 3 er ikke korrekt. Den korrekte mølletype for 225 kW er Norwin-DK22.

Støj fra den aktuelle mølle bør ansættes iht. Miljøstyrelsens Vejledning om støjbelastning fra Vindmøller Bilag 1 (ref/1/).

Værdien for kildestyrke er da 100/101,1 dB (A) ved henholdsvis 6 og 8 m/s. Frekvensspektre fremgår ligeledes udførligt af omtalte Bilag1 i Miljøstyrelsens Vejledning.

Den i høringsmaterialet fremlagte støjberegning anvender således forkert kildestyrke for støj (for lav) for mindst en af de eksisterende møller, hvilket fører til for lav støjbelastning i området.

Referencer:

/1/ Miljøstyrelsen: Vejledning 1 fra Miljøstyrelsen "Støj fra Vindmøller", 2012

4: Støj kildestyrke, ældre eksisterende møller.

Miljøkonsekvens undersøgelsen og rapporten skal give et retvisende miljømæssigt vurderingsgrundlag for det foreslåede kystnære havvindmølleprojekt.

I beregningerne af støj (Bilagsrapport 12 "Luftbåren støj i driftsfasen", Version 0.3) anfører Rambøll at der er anvendt fabrikant og/eller byggesagsdata for støj udsendelse for en række af de eksisterende møller i undersøgelsen.

Anvendelse af oprindelige fabrikant eller byggesagsdata for støj udsendelse for ældre møller er forventeligt ikke mere retvisende. Ifald der ikke kan skaffes korrekt målte data for sådanne/tilsvarende ældre møller må data fra Miljøstyrelsens Vejledning (Bilag1) anvendes.

Dette vil i givet fald gælde for blandt andet møllerne ved Svallerup samt møllerne på Fyn i det fremlagte materiale (f.eks. tabel 3 i bilagsrapport vedr. støj). Støjbelastning for driftsfasen må herefter genberegnes.

Referencer:

/1/ Miljøstyrelsen: Vejledning 1 fra Miljøstyrelsen "Støj fra Vindmøller", 2012

/2/ Bilagsrapport 12: Rambøll "Luftbåren støj i driftsfasen" Version 0.3.

5: Støj belastning, Svallerup Strand området overskredet

Der er i projektmaterialet foretaget beregning af støj under drift for området omkring Svallerup Strand. Der fremlægges i projektmaterialet både bidrag fra den ansøgte havindmøllepark i Bugten samt kumulativ (samlet) støj påvirkning når også (en række af de) eksisterende møller i området er i drift.

Man har alene udvalgt 4 punkter i området, se figur 4 i Rambølls Bilagsrapport vedr. Luftbåren støj (i drift).

De grænseværdier den beregnede støjbelastning under drift stilles op imod er forkerte.

Man regner tilsyneladende området nord for sommerhusene ved Svallerup Strand som åbent land med højere acceptgrænse for støj.

Området nord for sommerhusområdet er defacto også rekreativt område idet flere af husene anvendes og mindst et faktisk er OIS registreret som fritidshus.

Svallerup Søvej 17, matr.nr. 68-d er et sådant eksempel, en ejendom med areal 1.228 m², jfr. officiel tingbogsattest, udskrevet 11. maj 2024 (bilag *). Af BBR-meddelelse, udskrevet 11. maj 2024 fremgår, at ejendommen er et sommerhus. For kontrol af Bygnings- og Boligregistrets (BBR) oplysning om sommerhus, har NGO Beskyt Jammerland Bugt, v/formand Ole Nyvold rettet forespørgsel til Kalundborg Kommune vedrørende anvendelse af ejendom, beliggende Svallerup Søvej 17. Kalundborg Kommunes svar fremgår af mail af 11. april 2024 (bilag 5) Det kan således lægges til grund at ejendom, beliggende Svallerup Søvej 17 er et sommerhus.

Herudover går også stier i området. Disse stier og markskel benyttes undertiden rekreativt af både gæster til fods, på cykel (oftest mountain bikes) og på hest. Der anvendes ikke mere arbejdsheste i Danmark og benyttelsen heraf må også derfor anses som rekreativ!

I strandområdet løber officielle stisystemer der kan findes på kommunale kort mv.

Sådanne områder skal også regnes som støjfølsomme områder, dette fremgår klart af vindmøllebekendtgørelsens § 2 stk 7, se citat herfra i det følgende (understregning tilføjet) :

"Støjfølsom arealanvendelse: Områder, der anvendes til eller i lokalplan eller byplanvedtægt er udlagt til bolig-, institutions-, sommerhus-, camping- eller kolonihaveformål....".

Der skal derfor anvendes de lave støj-acceptgrænser også for dette område, præcis som der er anført i Miljøkonsekvens rapportens side 529:

10) I det mest støjbelastede punkt ved udendørs opholdsarealer i områder, der anvendes til eller i lokalplan eller byplanvedtægt er udlagt til bolig-, institutions-, sommerhus- eller kolonihaveformål eller som rekreative områder:

a) 39 dB(A) ved en vindhastighed på 8 m/s.

b) 37 dB(A) ved en vindhastighed på 6 m/s.

Samtidig må lavfrekvent støj fra vindmøller ikke overstige 20 dB(A) indendørs ved vindhastigheder på 6 og 8 m/s.

Disse lavere støjgrænser må indføres og anvendes også for det nordlige område af Svallerup Strand i projektmaterialer. Da er nugældende støjgrænser overskredet.

Det kan her nævnes at "støjkvoten" allerede nu er "opbrugt" i forhold til nugældende regler. Dette bekræftes af WindPRO 3 beregning udført af Rådg. Ing. firma SWECO. Denne fremlægges naturligvis på begæring.

Referencer:

/1/ Bekendtgørelse 135 af 07/02/2019 "Bekendtgørelse om støj fra vindmøller", Miljøministeriet

/2/ Bilagsrapport 12: Ramboll A/S "Jammerland Bugt Kystnær Havmøllepark, Luftbåren støj i driftsfasen", Version 0.3

/3/ WindPro 3 beregning for området udført af Rådg. Ing. SWECO maj 2024.

6: Antal eksisterende møller på land for lavt

I Miljøkonsekvensrapporten omtales 21 vindmøller på (eksempelvis på s. 50).

Dette tal er ikke korrekt for området.

Foretages en optælling for kystområdet fra med de 6 møller på Asnæs og ned mod Reersø (Kirke Helsingør for at være præcis) kan optælles tæt på 40 aktive vindmøller.

Kortskitse fremlægges på begæring.

7: Støj, overskridelser af støjgrænser, anlægsfase (til vands)

Anlægsfasen vil generelt betyde markant støj i forbindelse med arbejdet. Miljøkonsekvensrapporten behandler for anlægsarbejdet til vands alene støj i forbindelse med selve nedramning. Der vil være flere støjklender end ovenstående såsom skibstrafik samt arbejdsoperationer herpå.

For nedramningsarbejdet ses støjbelastningen i land eksempelvis i Miljøkonsekvens rapportens tabel 6.21. Den konkluderende tekst hertil fra Miljøkonsekvens rapporten (sidst i 9.6.4.1) er blandt andet følgende:

"En nedramning vil medføre et støjniveau på 30 – 46 dB(A) i alle retninger af aktiviteten, for de nærmeste støjfølsomme anvendelser i kystens nærhed (beregningspunkterne A-H i Tabel 9-21, side 535)."

Støjniveauet er som det fremgår af tabel 6.21 det samme både på 1 times og 8 timers niveau.

Et støjniveau på eksempelvis 46 dB (A) overskrider markant grænseværdien for støjfølsomme området på ned til 37 dB. Der er faktisk tale om 8 dobling idet 3 dB's stigning er et udtryk for en fordobling i aktuel lydstyrke/lydtryk !

Disse overskridelser, konsekvenser samt eventuelle metoder til at imødegå/mindske disse behandles ganske overraskende ikke nærmere i Miljøkonsekvensrapporten. Man skulle ellers tro at det præcis var sådanne forhold en Miljøkonsekvensrapport skulle omhandle...?

Bugtens miljømæssige tilstand

8: Dumpning/klapning (ekstraordinær) af havneslam 2017 -2020 ignoreret

Efter de første fugleoptællinger, som fandt sted i 2014, har Miljøstyrelsen tilladt klapning (= dumpning) af en meget stor mængde giftholdigt havnesediment (= havneslam) i nærheden af det potentielle havvindmølleparkområde i perioden 2017 -2020.

Slammet er opsamlet fra havbunden i forbindelse med udbygningen af den nye Vest havn i Kalundborg og er dumpet i havet på en lokalitet lidt sydvest for spidsen af Asnæs (lokalitet Klappads K_020_01 Asnæs SV) - dvs. lige nordvest for det planlagte havvindmølleparkområde.

Kalundborg Havn er én af Danmarks største trafikhavne og Sjællands største eksport havn og udgør sammen med netop Statoil Raffinaderiets og Asnæsværkets havne et meget stort samlet dybhavnskompleks, hvorfor de statslige myndighederne gennem de senere år flere gange har givet tilladelser til dumpning af giftholdigt havneslam i forbindelse med oprensning og uddybning af sejltreder mv. fra Kalundborg Havn, Statoil raffinaderiet og Asnæs Olie Terminal mv.

Den aktuelle ekstraordinære dumpningstilladelse drejer sig om 925.000 m³ giftholdigt havnesediment (havneslam) som er blevet udledt på dumpningspladsen lige nordvest for Havvindmølleområdet fra august 2017 og frem til sep. 2020. Mængden der her er tale om, er sammenlignelig med hvad der forventes fjernet i forbindelse med oprydning efter Nordic Waste i ved Randers. Det svarer til mere end 30.000 lastbil læs med hver 40 ton ! Den ekstraordinært dumpede mængde slam svarer til ca. halvdelen af den kontroversielle klapning af bundmaterialet fra Lynetteholm projektet og mere end dobbelt så meget materiale, som er i spil i forbindelse med udvidelsen af Århus Havn

Havneslammet der er dumpet i Bugten indeholder en række forskellige miljøgifte, bl.a. cadmium, bly, kobber og tributyltin (TBT). Særligt det meget giftige stof TBT forekommer i slammet i ret høje koncentrationer. Den store mængde klappede havneslam kan således formodes at have resulteret i en markant sedimentering med dødelige effekt på store dele af bugtens blåmuslingeforekomster, ligesom det ikke kan afvises, at der har været væsentlige toksiske effekter på havbundens muslinger, snegle mv. pga. slammets indhold af giftstoffer. Særligt slammets indhold af tributyltin (TBT) lå højt, og TBT er kendt for at kunne bioakkumuleres og have toksisk effekt på bundfauna.

Blåmuslinger optager næring fra havvandet ved at filtrere plankton, og de er derfor særligt sårbare overfor både opløst sediment i vandet og i særlig grad overfor at blive overdækket af sediment på havbunden (5, 6 og 7)

I det aktuelle tilfælde, kan mængden af det giftholdige slam illustreres med oplysninger fra ansøgningen, hvoraf det fremgår, at hvis slammet sank stille og roligt ned på havbunden, ville det resultere i en forhøjelse af havbunden med 1,7 meter på hele den 500.000 m² store dumpningsplads [1].

I realiteten dannes imidlertid en "sedimentsky" under vandet, når materialet dumpes, og der tales om en "naturlig sediment vandring" [1, 2, 3 og 4], hvor dele af slammet spredes ud fra dumpningpladsen med strømmen og ud på mange kilometers afstand.

Ifølge Rambølls miljøvurdering, som blev foretaget i forbindelse med Lynetteholm-projektet, bekræftes det også, at størstedelen af klappingsmaterialerne vil hænge som en sedimentsky over bunden og spredes med strømmen for at aflejres længere væk fra den planlagte klappplads i Køge Bugt (5).

Det fremgår af både ansøgningen og tilladelsen, at den største spredning kan forventes at foregå i sydlig retning på grund af de lokale strømforhold i bugten. Man kan derfor gå ud fra, at en del af slammet vil aflejres på de blåmuslingebanker mv., som bl.a. udgør levestruktur for bugtens overvintrende havænder.

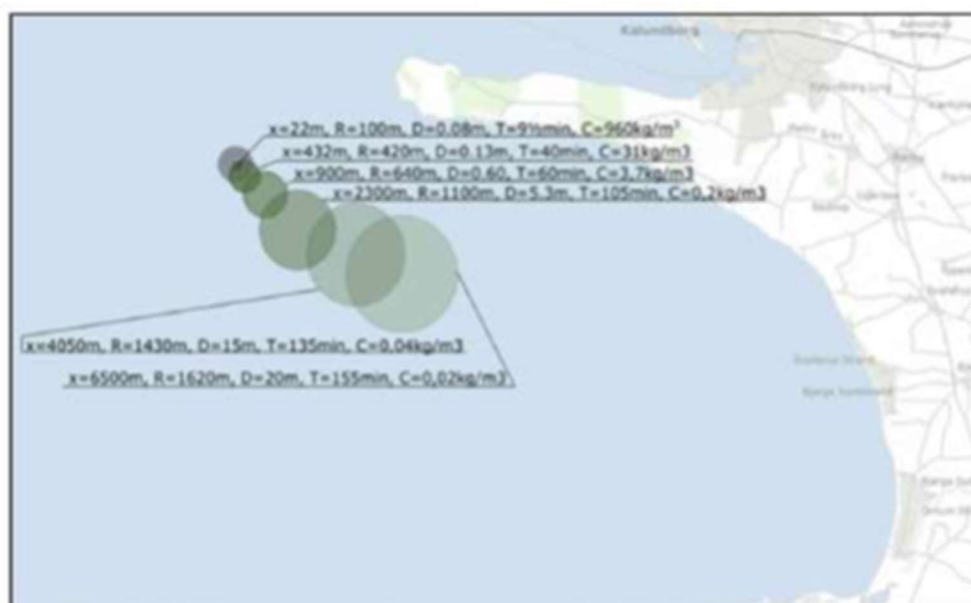

Illustration af sedimentpølens udbredelse i sydlig retning ved 5 timer med strøm på 0,35 m/s [1]. Denne figur stammer fra dumpning-ansøgningen [1] og angiver, hvordan sedimentskyen kan forventes at flytte sig fra dumpningpladsen og syd på ved sydgående strøm og en strømhastighed på 0,35 meter per sekund.

I forbindelse med miljøvurderinger af både Lynetteholm-projektet og planerne om Aflandshage havvindmøllepark vurderedes det, at der ville kunne måles effekter på bundfaunaen ud i et område på omkring 10 km². I samme vurderinger udtryktes det desuden, at blåmuslinger ikke kan klare en sediment-aflejrings-tykkelse på mere end 1-2 cm, da muslingernes mobilitet er meget begrænset (5 og 8).

I miljøvurderingen i forbindelse med Lynetteholmen og i flere videnskabelige artikler fastslås det derudover, at bundfaunaen kan forventes at blive genetableret indenfor for nogle år, da der vil ske en gen-koloniseret af de oprindelige arter fra tilstødende områder. (5, 6 og 7).

Det tager ca. 3 år for en blåmusling at vokse til en størrelse på omkring 1 cm² –hvilket er minimums størrelse for, at de udgør et fødeemne for edderfugle, og en fuld genetablering af muslingebanker kan måske forventes at tage omkring 5-10 år.

Selv om det i den aktuelle miljøvurdering fremhæves, at "blåmuslinger er fødegrundlag for dykænder..." og, at "vigtigheden for dykænderne afhænger af, hvor mange muslinger der findes (dækningsgrad), og hvor stort området med muslinger er" indgår der ingen referencer til den historisk set meget store klapning i Jammerland Bugt i 2018, ligesom den ikke medtænkes som en markant årsag til, at blåmuslinger på observationstidspunktet synes at forekomme i mindre og spredte mængder.

Det kan her nævnes, at Miljøstyrelsen har godkendt endnu en dumpning af giftholdigt havneslam på samme dumpningplads. Der er tale om en mængde slam (8.000 m³), som stammer fra oprensning af havneområder ved Asnæs Olie Terminal, og som må dumpes i tidsrummet 13. marts 2020 til 13. marts 2025 [4].

Disse dumpninger af de meget store mængder havneslam påvirker indiskutabelt miljøtilstanden i bugten i negativ retning.

Den ekstraordinære og meget store klapning fandt sted 3-4 år efter de fugleoptællinger som blev foretaget i 2014 og 2015 i forbindelse med udførelsen af den første miljøvurdering af Jammerland Havvindmølle Park, og få år før de næste fugleoptællinger fandt sted i forbindelse med den næste miljøvurdering i 2020-2022.

I forbindelse med den første miljøvurdering [9], observeredes den største forekomst, af edderfugle, som der nogensinde er fundet i de danske farvande (halvdelen af hele den danske vinterbestand af trækkende vesteuropæiske edderfugle), mens der i forbindelse med den reviderede miljøvurdering observeredes væsentlige mindre forekomster af edderfugle.

Tilførslen af den meget store mængde havneslam har med stor sandsynlighed ødelagt havområdets blåmuslingebanker, og dermed edderfuglenes vigtigste fødegrundlag. Reduktion i fødeudbuddet kan således forventes i en årrække efter klapningen har fundet sted, hvorefter blåmuslingebanker vil kunne re-etablere sig, og igen komme til at udgøre et vigtigt fødegrundlag for områdets store bestande af edderfugle.

Den reviderede miljøvurdering, som nu er i offentlig høring, kommer imidlertid ikke ind på dette hændelsesforløb, og udtrykker blot, at der i de nyere undersøgelser er fundet ganske "få og spredte blåmuslingeforekomster" og også meget færre edderfugle, end der forekom tidligere, og miljøvurderingen konkluderer, at områdets betydning som vinterfødekammer for bl.a. edderfugle derfor kan anses for at være meget begrænset.

Den ekstraordinære og meget store dumpning af havneslam nævnes ikke i den nu fremlagte Miljøkonsekvens rapport. I den nu fremlagte miljøvurdering lægges der alene vægt på, at havområdet - ifølge de nyere observationer - viste sig at rumme et begrænset fødegrundlag for havdykænder, og at området derfor ikke kan betragtes som særligt vigtig for de europæiske trækfugle bestande af edderfugle og sortænder.

Dette kan kun tages som udtryk for, at WSP, som er betalt af European Energy A/S til at koordinere og udarbejde miljøvurderingen, mangler overblik over markante hændelser i Jammerland Bugt, og at det samme gælder for både Energistyrelsen og Miljøstyrelsen, som begge løbende har givet både vejledning og råd til forbedringer af miljøvurderingen.

Særligt Miljøstyrelsen kunne man have forventet ville være opmærksom på klapningens betydning for vurderingerne i miljøvurderingen, da Miljøstyrelsen jo kendte til og selv gav tilladelsen til den historisk store klapning.

Dumpningerne påvirker utvivlsomt også vandkvalitet. De vil, alt andet lige, føre til forringet miljømæssig tilstand for Bugten.

For bugten gælder pt. at den ikke, som tidligere, har "god miljømæssig tilstand". Den er rykket ned til moderat miljømæssig tilstand. Dette er ikke nok i forhold til det vedtagne Vandrammedirektiv hvor bugten i 2027 skal være oppe på "god miljømæssig tilstand".

Referencer:

1. Ansøgning om tilladelse til klapning af sediment fra Kalundborg Fjord på klapplads Asnæs SV K_020_01. april 2017, NIRAS A/S og Kalundborg Havn.

2. Klapningstilladelse fra Miljøstyrelsen. 4. august 2017. Annonceret på Miljøstyrelsens hjemmeside den 7. august 2017.

3. Vejledning om dumpning af optaget havbundsmateriale – klapning. Miljøstyrelsen, den 7. november 2005.

4. Asnæs Oil Terminal – Klapningstilladelse. Miljøstyrelsen. 13. februar 2020. Annonceret på Miljøstyrelsens hjemmeside den 13 februar 2020.

5. Lynetteholm - tillæg til miljøkonsekvensrapport – uddybning af sejlrende og klapning af havbundsmateriale", Rambøll, dec. 2020.

*6. Buried Alive: The behavioural Response of Mussels, *Modiolus modiolus* and *Mytilus edulis* to Sudden Burial by Sediment, by Zöe L Hutchison et al. PLoS One, 16th mar, 2016.*

7. *Assessing the sensitivity of blue mussels (Mytilus edulis) to pressures associated with human activities*, by K. Mainwaring et al. JNCC Report no 506, July 2014

8. *Aflandshage Vindmøllepark – Miljøkonsekvensrapport*, NIRAS, november 2021.

9. *Jammerland Bugt Kystnær Havmøllepark, VVM - vurdering af virkninger på miljøet*, Orbicon A/S, 12. nov. 2018

9: Kritisabel ageren hos Kalundborg Havn og i Miljøstyrelsen forhindrer belysning af klapningens konsekvenser

Det må undre, at Miljøstyrelsen i klapningstilladelsen ikke stillede betingelser til Kalundborg Havn om, at klapningen foregik gradvist hen over perioden 2017 – 2020 og i de sæsoner, hvor påvirkningen af bundfaunaen kunne forventes at være mindst (om vinteren med lav biologisk aktivitet), ligesom det må undre, at styrelsen ikke stillede krav om, at klapning kun måtte ske i stille vejr, hvor en større del af klappings-materialet i højere grad ville fald til bunds på klappladsen og derfor i mindre grad påvirke bundfaunaen i det omkring liggende havområde.

Det kan i den forbindelse konstateres, at hele klapningen blev fortaget ved en intensiv manøvre, som udførtes i 2018.

Miljøstyrelsens stillede dog et enkelt krav i klapningstilladelsen, som den imidlertid ikke håndhævede efterfølgende. Dette krav bestod i, at Kalundborg Havn skulle tage sediment-prøver og således observere omfanget af sediment på klappladsen og de i omkringliggende havområder ½ år efter klapningen var afsluttet.

Følgende fremgår således af vilkår i klaptilladelsen:

"Desuden skal der i området uden for klappladsen udtages intakte sedimentprøver fra overfladesedimentet, som skal undersøges visuelt, for at beskrive tykkelsen af sedimenteret materiale. Sedimentprøverne skal udtages for hver 100 meter fra klappladsen i to transekter i de mest fremherskende strømretninger fra klappladsen ud til den afstand, hvor sedimenteret materiale ikke længere er visuelt. Desuden udlægges to transekter vinkelret på de fremherskende strømretninger, hvor de samme undersøgelser skal foretages. Den detaljerede prøvetagning af transekterne beskrives i et undersøgelsesprogram, som skal godkendes hos Miljøstyrelsen forud for prøvetagningen. Prøvetagningen skal foretages 1/2 år efter endt klapning, og resultaterne skal fremsendes til Miljøstyrelsen 1/2 år efter endt prøvetagning."

Som det fremgår af kommunikation med Miljøstyrelsen i bilag 2, har Kalundborg Havn ikke indleveret disse oplysninger, ligesom Miljøstyrelsen ikke har fulgt op på sagen, som derfor er gået i glemmebogen.

Havde Kalundborg Havn og Miljøstyrelsen levet op til det meget minimale krav i klapningstilladelsen, havde der kunnet tegnes et billede af sedimentationens omfang og dermed af de mulige massive effekter på bugtens bestand af blåmuslinger.

Den manglende belysning af sedimentationen i 2018 og den manglende vurdering af klapningens betydning for blåmuslingeforekomster og edderfuglebestanden i bugten i den aktuelle miljøvurdering må anses for at diskvalificere miljøvurderingens hovedkonklusion om, at bugten generelt kan karakteriseres som et område med ret få blåmuslinger og dykænder.

10: Vandrammedirektiv, bestemmelser omkring vandtilstand mv

Lov om vandplanlægning (BEK 1161 af 25/11 2019) siger, at der ikke må træffes afgørelser der betyder at aktuel vandtilstand forringes og/eller at miljømål ikke kan opnås.

Her planlægges så et stort teknisk anlægsarbejde for havvindmølleprojekt i en bugt med møller der hver har totalhøjde der overgår Storebæltspylonerne. Anlægsarbejderne vil både medføre nedramning af pæle, nedgravning/pløjning af kabler, etablering af afværge-/stenrev samt eventuelt sprængning af u-eksploderet ammunition foruden væsentlig øget skibstrafik, visse af disse med jack-up's der også rammes i havbunden. Alt dette vil blandt andet skabe trykbølger, ophvirvling af sediment, mulig pludselige frigivelse af (uønskede) stoffer fra bundlag. Dette udfordrer alt andet lige den lovgivningsmæssigt minimum krævede opretholdelse af aktuel vandkvalitet og udfordrer også opnåelse af den aftalte "god økologisk tilstand" som bugten pt. ikke har.

Danmark har forpligtet sig til at overholde vandrammedirektivet. I henhold til dette skal kystvandene inden 2027 have opnået tilstanden "god økologisk tilstand". Denne tilstand har Jammerland Bugt tidligere haft...men er nu røget ned af skalaen. Jammerland Bugt er presset og et stort og snarligt anlægsarbejde som havvindmølleparken, vil alt andet lige føre til forringelser af vandkvaliteten. Dette er i den aktuelle situation ikke er acceptabelt.

Lovgrundlaget sigter mod at sikre opretholdelse og sikring af havets økosystemer. Sediment samt mulig giftspredning fra den nyligt dumpede meget store ekstraordinære mængde havneslam i bugten vil udfordre bugtens økologiske tilstand herunder blåmuslingebestanden. Blåmuslinger er ganske væsentlige i relation til dykænder (eksempelvis edderfugle) og hermed økosystemerne.

I bugten (samt omkring denne) findes også strande med blå flag. Den krævede vandkvalitet her udfordres også af anlægsarbejdet (nedramning pæle/jack-up's, nedgravning/pløjning af kabler, etablering af afværge-/beskyttelses stenrev, eventuel sprængning af u-eksploderet ammunition.

Bugtten er uegnet til et så stort, snarligt teknisk anlægsarbejde som det ansøgte..både i relation til bestemmelser om vandkvalitet, opnåelse af "god økologisk tilstand" og også i forhold til badevandskvalitet ved blå flag strande i bugten.

Referencer:

1:EU's Vandrammedirektiv, 2014

2: Bekendtgørelse af Lov om Havstrategi, BEK 1161 af 25/11 2019

3: Bekendtgørelse af Lov om Vandplanlægning, Lovbekendtgørelse 126 af 26/1 2017

4: Seneste tilstand af farvande herunder Jammerland Bugt :

<https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?profile=vandrammedirektiv3-2022>

11: EU-mål om naturbeskyttelse, projektet konflikter.

Danmark ligger på europæisk plan helt i bund hvad angår vedtagene og anerkendte EU-mål om naturbeskyttelse (ref /1/).

EU stiller krav om at 30 % af land- og havarealer skal afsættes til natur og biodiversitet, heraf 10 % til streng beskyttelse af truede arter mv. Danmark har ifølge ref /1/ i 2020 afsat 1-2 % til sidste!

Professor Carsten Rahbeck Københavns Universitet ridser i ref. /2/ situationen ganske klart op med følgende udtalelse: *Målene rusker alvorligt op i den danske selvforståelse som grøn førernation. Sandheden er at vi ligger nummer sjok i EU når det gælder tilsidesættelse af areal til natur og biodiversitet...."*

Også hav-arealer indgår i naturbeskyttelsen.

Jammerland bugt er yndet område for eksempelvis den strengt beskyttede tandhval marsvinet. Marsvinene i de indre danske farvande synes at være i markant tilbagegang de senere år, ved seneste tælling målt ca. 14.000 individer mod ca. 40.000 i 2016 (ref. /3/). Dette gør det ekstra vigtigt, at sikre beskyttelse herunder sikring mod forstyrrelse som habitat direktivet foreskriver.

Jammerland Bugt er meget væsentlig for den EU-rødlistede edderfugl. Tællinger af denne viser klart, at området opfylder udpegningskriterierne for at være et væsentligt fuglebeskyttelses område. Ved en tælling udført i tilknytning til forundersøgelser for havvindmølleprojektet i bugten optaltes 27 % af den vesteuropæiske edderfuglebestand på daværende tidspunkt. Edderfuglen er i tilbagegang i Danmark, ved seneste officielle optælling kunne der konstateres en nedgang på ca. hver 3. ynglende fugl de seneste 10 år. Beskyttelse af fouragerings- og opholdssteder som Jammerland Bugt er derfor nu ekstra væsentlige.

Projektet konflikter som det fremgår af ovenstående åbenlyst med EU's krav til naturbeskyttelse.

Referencer :

1: IPBES i Danmark: "EU-Kommissionen: Nu er det alvor - vi skal give naturen plads", 28/5 2020

2: Aarhus Universitet , Nationalt Center for Miljø og Energi: "Marsvinebestand mere end halveret, undersøgelse afslører drastisk nedgang i danske farvande", 2/10 2023 ,

3: Birdlife Danmark: Nedtur for dykand, en trediedel af danmarks edderfugle er forsvundet på 10 år, 4. April 2024 (yderligere infoDOF samt EcoScience , Aarhus Universitet)

Særligt truede dyrearter, fugle

12: Danmark har et særligt europæisk ansvar for Europas havdykænder

Næsten alle danske vilde arter af planter og dyr også findes i mange andre lande. Danmark spiller derfor ikke nogen større rolle i forhold til beskyttelsen og bevarelsen af klodens biodiversitet.

Derimod spiller de indre danske farvande en helt særlig rolle for visse dele af Europas fugleliv. De kystnære danske farvande udgør nemlig de absolut vigtigste fødekamre og vinter-opholdssteder for Europas fælles bestande af havdykænder, som edderfugle og sortænder.

Således lever og overvintrer op imod halvdelen af de samlede Vesteuropæiske bestande af disse fugle i de kystnære danske farvande. Særligt den vesteuropæiske bestand af edderfugle er gået stærkt tilbage gennem de seneste årtier.

Danmark er retligt forpligtet til at beskytte havdykænder og især de levesteder, hvor fuglene forekommer i de største antal. Det fremgår bl.a. af EU-fuglebeskyttelsesdirektivets præambel:

"De fuglearter, der i vild tilstand har deres naturlige ophold på medlemsstaternes område i Europa, er i vid udstrækning trækfugle og må derfor betragtes som fælles eje. Effektiv beskyttelse af fuglene er typisk et grænseoverskridende miljøproblem, som medlemsstaterne har et fælles ansvar for."

De fugle, disse forpligtelser gælder for, er listet i direktivets bilag II, og både edderfugle og sortænder optræder på listen.

Af fuglebeskyttelsesdirektivet Art. 2 fremgår det således, at medlemsstaterne skal træffe alle nødvendige foranstaltninger for opretholdelse af samtlige fuglearter, som i vild tilstand har deres naturlige ophold på medlemsstaternes område, jfr. Art. 1. Og i direktivets Art. 3, stk. 2, litra b) fastslås det, at beskyttelsen og opretholdelsen af levesteder også gælder udenfor de af medlemslandenes særligt udpegede EU-fuglebeskyttelsesområder.

Endelig fremgår det af direktivets Art. 4, stk. 2, at medlemsstaterne skal træffe foranstaltninger i forhold til regelmæssig tilbagevendende trækfuglearter, som ikke er anført i direktivets bilag 1, i områder hvor fuglene fjerskifter og raster.

EU-medlemslande er således forpligtet til ikke at udføre infrastrukturprojekter og andre fysiske projekter, hvis det ikke med videnskabelig sikkerhed kan påvises, at disse ikke vil få væsentlige negative effekter på EU's fælles trækfuglebestande.

I de tilfælde hvor et konsulentfirmas miljøkonsekvensvurdering og en etableringstilladelse fra de ansvarlige nationale myndigheder ikke lever op til disse betingelser, kan det derfor forventes, at EU-kommissionen og i sidste ende EU-domstolen vil forholde sig kritisk til sagen.

I samtlige de miljøvurderinger, der er udarbejdet i de seneste år i forbindelse med etablering af danske havvindmølleparker, har de mulige negative konsekvenser for rastende havdykænder og trækfugle derfor været et centralt omdrejningspunkt - og i flere tilfælde har det ledt til, at etableringsplaner er blevet opgivet.

Til trods for at Jammerland Bugt i dag beviseligt er et vigtigt fødekammer og vinteropholdssted for en meget betydelig del af Europas edderfugle, ønsker European Energy imidlertid fortsat at etablere "Jammerland Bugt Havvindmøllepark" midt i bugten.

13: Edderfugl, tilbagegang og (også) derfor stort behov for beskyttelse

Dykanden Edderfugl er en EU-rødlistet art dvs. den er truet, og skal derfor nyde særlig beskyttelse. Dette har Danmark ratificeret.

De seneste år har bestanden i Danmark været i markant tilbagegang (kilde DOF). Seneste officielle tælling fra 2020 viser at bestanden af ynglende Edderfugle er reduceret med en trediedel de seneste 10 år (ref. /1/), størst reduktion i Øst-danmark herunder Storebælt.

Jammerland Bugt er en meget væsentlig lokalitet for edderfugle. To af projektets fugletællinger i området i henholdsvis i efteråret 2014 optalte henholdsvis 273.402 og 128.962 edderfugle hvilket svarer til henholdsvis ca. 27 % og 13 % af hele den Vesteuropæiske trækfuglebestand af edderfugle! Dette viser at området er særdeles vigtigt for edderfugle.

Senere målinger i området har vist lavere antal, dog fortsat antal der overstiger EU-kriterierne for væsentlige fugleområder.

Tilbagegangen i de optalte individer i projektets seneste tællinger skal givetvis ses i lyset af den nævnte generelle tilbagegang for edderfuglen samt aktuell lokal forringelse af fuglenes tilgang til de vigtige blåmuslinger. Den ekstraordinære klappning (dumpning) af havneaffald i Jammerland Bugt (925.000 m³ i perioden 2017 – 2020, en mængde svarende til oprydning efter Nordic Waste) har med stor sandsynlighed betydning for denne tilbagegang. Denne ekstraordinære klappning behandles uddybende i Kapitlet "Bugtens Miljømæssige tilstand".

Beskyttelsen af edderfuglene er i lyset af den nu sete generelle tilbagegang i antal da endnu vigtigere. Sådanne væsentlige fugleområder skal derfor ikke forringes og forstyrres med så store og bevægelige tekniske anlæg.

Planerne om at placere en havvindmøllepark midt i Jammerland Bugt harmoner ikke med Danmarks forpligtelse under EU's- Fuglebeskyttelsesdirektiv til at beskytte den fælles europæiske trækfuglebestand af edderfugle. Denne bestand er vurderet truet af verdens naturbeskyttelses-organisation IUCN, og angivet som udryddelsestruet på EU's rød-liste over truede arter (2).

Bl.a. Foreningen Beskyt Jammerland Bugt og den svenske naturmyndighed Naturvårdsverket udtalte sig derfor tidligere i forbindelse med den nationale høringsproces og høringsprocessen under ESPOO-konventionen, som klare modstandere af en opførelse af havvindmølleparken.

Referencer:

1.DOF (10/4 2024): Nedtur for dykand, en trediedel af Danmarks ynglende edderfugle er forsvundet på 10 år (https://www.dof.dk/om-dof/nyheder?nyhed_id=2253), yderligere info DOF samt Institut for EcoScience, Aarhus Universitet

2. European Red List of Birds. European Commission, 2015.

14: Miljøvurderingen - metodiske mangler og ukvalificerede vurderinger

14.1 Uegnet optællingsteknik for havdykænder

Antallet af havdykænder i undersøgelsesområdet i Jammerland Bugt er i forbindelse med miljøvurderingen blevet estimeret ud fra optællinger fra fly, hvor to personer har kigget ud ad hvert sit flyvindue og optalt, hvad de kunne observere af fugle på havoverfladen fra overflyvning i 76 meters højde over havet.

Denne optællingsmetode kan være velegnet til optælling af fugle, som er nemt observerbare, som ikke forekommer i meget store antal, og som udviser ringe flugtaadfærd. At benytte metoden til estimering af forekomst-størrelser af havdykænder er imidlertid behæftet med meget stor usikkerhed, fordi et ukendt antal dykænder må formodes at udvise flugtaadfærd (neddykning og bortflyvning), og således ikke bliver talt med.

I bl.a. Tyskland har man derfor lovmæssigt besluttet, at der i forbindelse med marine miljøvurderinger skal optælles havdykænder fra en mindste flyvehøjde på 250 meter, hvor bortskræmnings-effekten er væsentlig mindre, ligesom der her skal anvendes mere pålidelig automatiseret digital-fototeknik ved optællingerne (6 og 7).

I England og flere amerikanske kyststater er det ligeledes bestemt, at optællinger af havdykænder skal foretages fra større højde og ved hjælp af digital-fototeknik (8).

I en nylig udført miljøvurdering i forbindelse med planer om at etablere en lignende havvindmøllepark i det sydlige Lillebælt er der anvendt samme optællingsteknik som ved miljøvurderingen af Jammerland Bugt Havvindmølleparker, og man har her ganget antallet af observerede edderfugle med en anslået (men dog ikke velbegrundet), faktor på 2,3 (9).

I den aktuelle miljøvurdering for Jammerland Bugt Havvindmøllepark er der ikke taget højde for denne problemstilling.

14.2 Manglende tidsmæssigt relevante fugletællinger

Det er vigtigt, at fugletællinger sker indenfor få år, inden et projekts negative effekter forsøges opgjort. Få og gamle tællinger kan ofte ikke give et realistisk billede af et områdes faktuelle fuglemæssige betydning, da udvikling i bestandenes adfærd og deres størrelse, klimaændringer mv. kan ændre bestandenes geografiske udbredelse.

Det er derfor vigtigt, at der foretages tilstrækkelige fugletællinger, og at de foretages indenfor et relevant tidsrum, inden en havvindmøllepark tænkes etableret.

I f.eks. Tyskland og England stiller de ansvarlige miljømyndigheder derfor specifikke krav til, hvordan havvindmølleinvestorer skal tilrettelægge fugletællinger, som benyttes som beregningsgrundlag for vurderinger af de negative effekter på fuglebestandene (10).

I begge lande stilles klare krav om, at der skal være foretaget månedlige fugletællinger hen over hele år, ligesom der i de tyske regler er bestemmelser om, at der skal foretages fornyede fugletællinger, hvis der går mere end to år mellem de sidste fugletællinger udførtes og datoen for hvornår en havvindmøllepark etablering påbegyndes (11).

Sådanne fagligt begrundede betingelser er ikke fremsat af Energi- eller Miljøstyrelsen og efterleves heller ikke i miljøvurderingen for Jammerland Bugt Havvindmøllepark, hvor der er tale om fugleobservationer over få måneder om året, og hvor der vil gå væsentligt mere end to år mellem de sidste fugletællinger fandt sted, og konstruktionen af havvindmølleparken eventuelt påbegyndes.

14.3 Ukvalificerede antagelser vedrørende bufferzoner og fortrængningseffekt på havænder

Det er veldokumenteret, at havdykænder fortrænges fra havvindmølleparker og ud i en vis kilometer-afstand fra parkerne, og det er derfor vigtigt ikke at placere havvindmølleparker i de havområder, som udgør fuglenes vigtigste levesteder.

Er der tvivl om havområdets betydning for havdykænder, bør der i forbindelse med miljøvurderinger foretages skøn over, hvor mange dykænder som kan forventes at blive fortrængt og gå til grunde pga. øget fødekongurrence og sult. I den forbindelse udfører de involverede konsulentfirmaer skøn over og beregninger af, hvor mange fugle som kan forventes at blive fortrængt, og hvor mange der vil dø.

I mangel af danske retningslinjer og standarder for sådanne beregninger henviser WSP A/S til nye retningslinjer fra England om fastlæggelse af havvindmølleparkeres fortrængningseffekter på havfugle, inklusiv på havdykænder.

I de engelske retningslinjer anbefales det, at der opereres med fortrængning af dykænder ud til 4 km's afstand fra havvindmølleparker (altså, at der opereres med en 4 km's bufferzone). I retningslinjerne anbefales desuden at fortrængningsgraden for dykænder fastsættes til mellem 90 – 100 % (12).

Trods disse henvisninger til de engelske retningslinjer og standarder, benyttes disse imidlertid ikke i miljøvurderingen, hvor der antages en lavere fortrængningsprocent på 70 % for edderfugle og gråstrubede lappedykkere, hvilket resulterer i, at de negative effekter (fortrængning og øget dødelighed) på fuglene vurderes til at være mindre, end hvis man havde benyttet den engelske vejledning.

Tilfældigheden og den meget skønsmæssige karakter af WSP A/S's beregninger kan også illustreres ved at sammenligne beregningerne i firmaet første og den nye miljøvurdering.

I den første miljøvurdering fra 2018 (1) opereredes med en bufferzone på 0.5 km og en fortrængningsgrad på 90 % for edderfugle, og i den nuværende vurdering altså med en bufferzone på 4 km og med 70% fortrængning af edderfugle.

Generelt gælder det, at disse kriterier mangler rimelig faglig begrundelse, hvilket også afspejles ved den store forskel der er på, hvordan de mange forskellige konsulentfirmaer, som udarbejder havvindmøllepark-investorernes miljøvurderinger, anslår vidt forskellige bufferzone-størrelser og fortrængningsgrader (se f.eks. miljøvurderingerne for Aflandshage Havvindmøllepark (13) og Lillebælt Syd Havvindmøllepark (9)).

Da disse kriterier har stor betydning for beregnings-resultaterne og de konklusioner, der drages vedrørende de negative effekter på fuglebestandene, må det anses for uacceptabelt, hvis der - som i miljøvurderingen for Jammerland Bugt Havvindmøllepark - uden nærmere faglig begrundelse tages udgangspunkt i en minimal fortrængningsrate.

14.4 Fødegrundlag, mangelfulde og misvisende blåmuslingeanalyser

Havdykænder som edderfugle og sortænder ernærer sig om vinteren ved at dykke ned på havbunden og indtage blåmuslinger, andre muslinger, havorme, snegle, krebsdyr mv.

Om vinteren øger dykænderne på den måde deres kropsvægt og fedtdepoter betydeligt (14 og 15), hvilket er en forudsætning for fuglenes overlevelsesh- og ynglesucces på deres sommer-opholdssteder langs kysterne i bl.a. Finland og de Baltiske lande.

Fødemængden i fuglenes vigtigste overvintringsområder er derfor af meget stor betydning for de trækkende bestande af havdykænder (16).

Når et havområdes betydning som fødegrundlag for havdykænder skal vurderes, er det derfor vigtigt at undersøge og kende til forekomsten og størrelsen af fuglenes fødekilder på havbunden. I miljøvurderinger af potentielle nye havvindmølleparker gøres der derfor også generelt meget ud af at tilegne sig tilstrækkelig viden om områdernes potentielle betydning som fødekamre for havdykænder. Det fremgår bl.a. af miljøvurderingerne vedrørende havvindmølleparkplanerne ved Aflandshage og Lynetteholm-projektet (13, 17).

I forbindelse med den aktuelle miljøvurdering er kortlægning af bundfaunaen udført på baggrund af feltkortlægninger udført i 2014 og 2021, som omfatter observationer af udbredelsen af blåmuslinger. Det pointeres imidlertid i den aktuelle miljøvurdering, at datagrundlaget fra 2014 er sparsomt og kun i begrænset omfang giver et overblik over, hvor der potentielt kunne være koncentrationer af blåmuslinger på havbunden i undersøgelsesområdet.

Der er derfor foretaget nye og noget grundigere kortlægninger i 2021, men disse er geografisk begrænset til kun at omfatte selve mølleområdet og den smalle stribe, som udgøres af kabelstrømforbindelsen fra mølleparken og ind til land.

Der kastes på den måde ikke lys over blåmuslingeforekomsterne uden for havvindmølleparkområdet og altså heller ikke ud på den en afstand herfra, som havdykænder forventes fortrængt fra. Dette er ellers af afgørende betydning, da hovedproblemet for dykænderne er tab af fødemuligheder, som jo ved tilstedeværelse af havvindmølleparken påvirkes i et havareal, som er mange gange større end selve mølleområdet.

Undersøgelserne i 2021 viser ifølge miljøvurderingen, at "der kun er en begrænset og fragmenteret udbredelse af blåmuslinger" indenfor det snævre område som er undersøgt, og det vurderes på den baggrund, at havvindmølleparken ikke vil udgøre en væsentlig forringelse af de muslingespisende dykænder.

Den ret ringe forekomst af blåmuslinger i selve projektområdet giver i øvrigt anledning til undring, når der sammenholdes med data fremlagt i forbindelse med den første miljøvurdering. Heri blev det beskrevet, at fiskefangsterne i størstedelen af undersøgelsesområdet i perioden 2005 - 2014 var stærkt domineret af blåmuslingefiskeri, som var stabilt og både tonnage- og værdimæssigt langt overgik alt andet fiskeri i området (1).

Udover disse åbenlyse svagheder og forhold ved muslingekortlægningen og rapportens mangelfuldt underbyggede konklusion om områdets fødegrundlag for havdykænder, spiller endnu en væsentlig faktor ind.

I 2018 fandt der en nemlig en historisk stor klapning (dumpning) sted på en klappads beliggende i den nordlige del af havvindmøllepark-undersøgelsesområdet. Der dumpedes ved den lejlighed omkring 925.000 m³ havnesediment, som stammede fra det inderste af Kalundborg Fjord, der skulle uddybes i forbindelse med etablering og udvidelse af Kalundborg Vest havn. Kalundborg havn blev hermed Danmarks største erhvervsområde uden for København.

Det er velkendt, at bundfauna som blåmuslinger er følsomme overfor sedimentering, og at muslingebanker ved kraftig sedimentering uddør, for efterfølgende igen at kunne genetablere sig efter en årrække ved indvandring af muslinger fra nabo-områder (18 og 19).

At der kun fandtes "mindre og fragmenterede bestande af blåmuslinger" i forbindelse med miljøvurderingen og observationerne i 2021, kan derfor med ganske stor sandsynlighed skyldes et midlertidigt dyk af blåmuslingebestande i området som følge af den meget markante udledning af havneslam i 2018.

Det tager ca. 3 år for blåmuslinger at nå en størrelse på omkring 1 cm², hvilket er minimumsstørrelsen for, hvornår de indtages af edderfugle. Det er derfor sandsynligt, at der i løbet af en periode på anslået 5-7 år efter klapningen igen vil kunne være etableret et tilstrækkeligt fødeudbud af blåmuslinger til bugtens bestande af havdykænder.

Mens de mulige og ganske begrænsede risici for blåmuslinger, som kan være forbundet med især anlæggelsen af havvindmølleparken, gennemgås detaljeret i både den gamle og nye miljøvurdering, nævnes den store ekstraordinære klapning i 2018 og sedimentation ikke med ét ord ?

Se separat afsnit for uddybning af klapningssagen og dens sandsynlige konsekvenser for blåmuslinger og edderfugle.

Desværre må det desuden konstateres, at der ikke er foretaget nye observationer af sedimenteringsforholdene i undersøgelsesområdet, og der alene henvises til situationen, som den tegnede sig i 2014 (før klapningen). Dette begrundes i den nye miljøvurdering således: "Da der ikke forekommer kraftig dynamik i området, forventes kornstørrelsesfordelingen og sedimentkvaliteten ikke at ændre sig væsentlig over tid" (3).

14.5 Usikker vurdering af kollisionsrisici

Det fremgår af miljøvurderingen, at: "Betydelige antal af edderfugl, sortand, fløjlsand og et mindre antal af lommer passerer gennem Storebælt to gange årligt. Hoved-trækretningen om foråret er fra nord mod syd, idet fuglene trækker fra overvintringsområder i Kattegat gennem Storebælt til yngleområder i Østersøen og videre østover. Om efteråret går trækket den modsatte vej, dvs. fra syd mod nord, idet fuglene trækker fra Østersøen til overvintringsområderne i Kattegat og evt. videre ud i Nordsøen."

Da der foreligger meget lidt viden om omfanget og størrelsen af disse fugletræk, her henvises i miljøvurderingen til en skønsmæssig vurdering, som, for en del år tilbage, anslog, at "maksimalt 428.700 edderfugle og 220.800 sorttænder passerer igennem Storebælt forår og efterår" (3).

Skulle dette skøn være holdbart, betyder det, at mere end halvdelen af de samlede europæiske bestande af de to arter faktisk trækker gennem Storebælt to gange om året, og det burde vække bekymring i forhold til risikoen for, at en del af fuglene, som jo flyver både nat og dag og i skiftende vejrlig, kan omkomme ved kollision med møllevingerne.

Men konklusionen i miljøvurderingen er blot, at kun meget få fugle forventes at blive dræbt, og at antallet skønnes at være så lille, at det ikke forventes at kunne påvirke bestandene nævneværdigt.

14.6 Mangelfuld vurdering af kumulative effekter

Ikke alene i Danmark, men også i de andre europæiske lande med havterritorium er der mange aktuelle planer om at etablere flere og større havvindmølleparker.

I miljøvurderinger er det derfor vigtigt at addere de enkelte mølleparkeres bestandsnedsættende effekter med effekten af allerede eksisterende og andre planlagte havvindmølleparker og andre infrastrukturprojekters negative effekter.

I de miljøvurderinger, der er udarbejdet i forbindelse med Jammerland Bugt Havvindmøllepark og Omø Syd Havvindmøllepark, erkendes det i forbindelse med sådanne vurderinger af de samlede (kumulative) effekter, at alene udbygningen af havvindmølleparkerne i Danmark allerede nu har nået et niveau, hvor det kumulative pres, som påføres de nordeuropæiske bestande af havdykænder (edderfugl, sortand og gråstrubet lappedykker)," må anses for at have nået en kritisk grænse" (1 og 20).

I forbindelse med de aktuelle planer om at etablere Jammerland Bugt Havvindmøllepark har den statslige svenske naturmyndighed, Naturvårdsverket, officielt tilkendegivet overfor det danske miljøministerium, at den ikke anser de foreliggende kumulative vurderinger for at være tilstrækkelige og retvisende, da disse ikke medtager effekterne af de etablerede og planlagte havvindmølleparker i de andre lande indenfor fuglenes europæiske udbredelsesområde (21).

I den foreliggende miljøvurdering for Jammerland Bugt Havvindmøllepark antages det imidlertid blot, at denne havvindmøllepark ikke menes at ville bidrage nævneværdigt til den samlede kumulative

effekt på Europas bestande af havdykænder, hvorfor der ikke regnes eller analyseres nærmere på dette.

Den begrundelse, der gives herfor, er, at havdykænder, herunder edderfugle, flyver vidt omkring og nok kan finde alternative fødesteder, samt at Jammerland Bugt Havvindmøllepark ligger i stor afstand til andre danske havvindmølleparker.

Denne vurdering ignorerer således, at bestanden af bl.a. europæiske edderfugle bør betragtes som en samlet bestand, og at det i øvrigt ikke er afstanden til de nærmest beliggende havvindmølleparker, som er afgørende.

I den myndighedshøring, som udførtes forinden den igangværende offentlige høring, påpegede Miljøstyrelsens Kontor for Arter og Naturbeskyttelse denne problemstilling, som dog ikke er adresseret i den foreliggende miljøvurdering (22).

Grundige vurderinger af de kumulative effekter er - og skal imidlertid være en central del af miljøvurderinger i forbindelse med store infrastrukturprojekter, fordi smertegrænsen som omtalt må anses for at være nået for de europæiske bestande af edderfugle og sortænder.

Der findes imidlertid endnu ingen danske vejledninger, standarder eller regler for, hvordan kumulative effekter skal vurderes, og der er derfor stor mangel på viden og overblik på dette område, hvorfor de kumulative effekter kun belyses sporadisk og vidt forskelligt i de danske miljøvurderinger i forbindelse med havvindmølleparker.

Energistyrelsen har af samme årsag igangsat et stort og flerårigt projekt med involvering af en række forskningsinstitutioner og konsulentvirksomheder (bl.a. inddrages DCE ved Aarhus Universitet, Danmarks Geologiske Undersøgelser og NIRAS A/S). Projektet skal bl.a. forbedre vidensgrundlaget og standarderne for vurderinger af kumulative effekter (23).

Energistyrelsen opsummerer på sin hjemmeside formålet med projektet således: "Projektet skal bidrage til et væsentligt forbedret vidensgrundlag for den fremtidige havvindudbygning i forhold til rent teknisk potentiale. Det kræver en bedre viden om den danske havbund, marin flora og fauna, samt om vind- og hydrodynamiske forhold. Projektet skal i den forbindelse undersøge natur- og miljøforhold og de kumulative effekter ved den forventede storskala udbygning af havenergi".

Selv nu, hvor der altså mangler viden og statslige retningslinjer, må den reelt manglende kumulative analyse i forbindelse med den nærværende miljøvurdering af Jammerland Bugt Havvindmøllepark dog anses for at være uacceptabel. I stort set alle andre miljøvurderinger af de kumulative effekter som på det seneste er udført i forbindelse med andre danske havvindmølleparkprojekter foretages samlede beregninger og vurderinger af de pågældende parkers effekter i kombination med effekterne af andre nærtliggende havvindmølleparker, broprojekter mv.

Mindst en lignende og altså væsentlig mere seriøs kumulativvurdering må kræves i forbindelse med nærværende miljøvurdering.

Referencer for punktet Miljøvurderinger- metodiske mangler og ukvalificerede vurderinger

1. *Jammerland Bugt Kystnær Havmøllepark, VVM - vurdering af virkninger på miljøet*, Orbicon A/S, 12. nov. 2018.
2. *Seaduck Assessment Omø Syd and Jammerland Bugt Offshore Windfarms*, NIRAS, jan.2020.
3. *Miljøkonsekvensrapport for Jammerland Bugt Kystnær Havmøllepark*, WSP, 16. februar 2024.
4. *Jammerland Bugt Bynær Havvindmøllepark. Granskning af miljøkonsekvensvurdering for fugle. Rapport til European Energy, DHI, 2022.*
5. *Energistyrelsen-aktindsigtsmateriale: "Akt 3214455 - Rettelser til MKR kommenteringsskema - myndighedshøring sommeren juli august – 2023".*
6. *Standard Investigation of the Impacts of Offshore Wind Turbines on the Marine Environment (StUK4)*. Bundesamt für Seeschifffahrt und Hydrographie (BSH) Federal Maritime and Hydrographic Agency Hamburg und Rostock 201. October 2013.
7. *Monitoring seabird and marine mammals with high-definition aerial surveying and image analysis – first results of digital versus visual surveys*, Heike Büttger et al. BioConsult SH GmbH, Schobüller Str. 36, 25813 Husum, Germany, 2016.
8. *Environmental Impacts of Offshore Wind Farms. High Resolution Digital Stills for Aerial Survey: Seabirds & Marine Mammals*. Mark Rehfish, Stephanie McGovern & Nicola Goodship (APEM Ltd).
9. *Lillebælt Syd Havvindmøllepark miljøkonsekvensrapport*, COWI, jan. 2024
10. *Aktindsigtsmateriale fra Energistyrelsen: Aktoversigt AKT 2208340 Jammerland Bugt Havvindmøllepark. Svar fra NIRAS A/S til ENS: 3 juli 2020. 19:30.*
11. *Standard Investigation of the Impacts of Offshore Wind Turbines on the Marine Environment StUK4: 10.1*, Bundesamt for Seeschiffahrt und Hydrographie, Oct 2013.
12. *Joint SNCB1 Interim Displacement Advice Note Advice on how to present assessment information on the extent and potential consequences of seabird displacement from Offshore Wind Farm (OWF) developments January 2017 (updated January 2022 to include reference to the Joint SNCB Interim Advice on the Treatment of Displacement for Red-Throated Diver)*. Marine industry group (MIG-Birds), 2022).
13. *Aflandshage Vindmøllepark – Miljøkonsekvensrapport*, NIRAS, november 2021.

14. *Allocation of body reserves during winter in eider Somateria mollissima as preparation for spring migration and reproduction.* Karsten Laursen et al. *Journal of Sea Research* Volume 144, February 2019, Pages 49-56
15. *Body Composition Dynamics of Common Eider During Winter: An Application of the Deuterium Dilution Method.* Joshua M Beuth et al, *Research Gate, Wildlife Society Bulletin* 40(3), July 2016.
16. *Dansk Ornitologisk Tidsskrift nr. 4, 2023.*
17. *Lynetteholm Miljøkonsekvensrapport, Rambøll, 24 nov. 2020*
18. *Buried Alive: The behavioural Response of Mussels, Modiolus modiolus and Mytilus edulis to Sudden Burial by Sediment,* by Zöe L Hutchison et al. *PLoS One*, 16th mar, 2016.
19. *Assessing the sensitivity of blue mussels (Mytilus edulis) to pressures associated with human activities,* by K. Mainwaring et al. *JNCC Report no 506*, July 2014.
20. *Omø Syd kystnær Havmøllepark VVM - vurdering af virkninger på miljøet og miljørapport,* Orbicon A/S, 6. dec. 2016
21. *Yttrande i enighet med konventionen om miljökonsekvensvurderinger i ett gränsöverskridande sammenhang (Espokonventionen) om Danmarks planer om vindkratparkerne Omø Syd og Jammerland Bugt i Stora Bält. Brev fra Naurvårdsvaerket til Miljøstyrelsen, den 27. feb 2019.*
22. *Akttitel: Høringssvar - Miljøstyrelsen - Myndighedshøring af nyt udkast til miljøkonsekvensrapport for Jammerland Bugt Kystnær Havmøllepark. (MST Id nr.: 8225923). Aktnummer: 815, 30. juli 2023 08:30:57.*
23. *Information herom indhentet vha. personlig kommunikation med medarbejdere i Energistyrelsen og ved DCE, Aarhus Universitet.*
24. *European Red List of Birds. European Commission, 2015*

15: Forsigtighedsprincip skal gælde

Der er stor usikkerhed forbundet med vurderinger af de mulige negative effekter på Europas fællesbestande af havdykænder i forbindelse med etablering af havvindmølleparker.

Både havvindmøllepark-investorer og de konsulentfirmaer, som hyres til at udføre miljøkonsekvensvurderingerne, har derfor også igennem flere år efterlyst mere klare og strukturerede rammer fra statens side.

Energistyrelsen har derfor også i 2022 igangsat et stort projekt til 50 mio. DKK, som frem til og med 2025 bl.a. skal udvikle retningslinjer og forsøge at kortlægge, hvilke danske havområder som er af særlig biologisk og international betydning, og som derfor ikke bør være lokaliteter for bl.a. havvindmølleparker.

Et centralt formål med projektet er også at afdække, hvordan man bedre kan belyse de kumulative effekter på de fælleseuropæiske bestande.

Projektet udføres, som tidlige beskrevet i et samarbejde mellem Energistyrelsen, NIRAS, Danmarks Geologiske Undersøgelser (GEUS) og Aarhus Universitet (EDC)

Mens det på den baggrund vil være tilrådeligt at afvente resultaterne af projektet før Energistyrelsen udsteder nye tilladelser til flere havvindmølleparker i de indre danske farvande, gør dette sig i særlig grad gældende for Jammerland Bugt Havvindmøllepark.

Her er der nemlig tale om, at centrale problemstillinger både er utilstrækkelig og mangelfuld belyst, og at relevant viden ikke er anvendt til kvalificering af miljøvurderingens beregninger og konklusioner.

Som det er påpeget, er miljøvurderingens konklusioner på en række centrale punkter utilstrækkeligt underbyggede. Miljøvurderingen dokumenterer således ikke med faglig sikkerhed, at mølleparken ikke vil kunne have væsentlige negative effekter på Jammerland Bugts indhold af havdykænder, som edderfugle og sortænder.

Dette forekommer særligt relevant, når det medtænkes, at den europæiske bestand af edderfugle af EU-kommissionen er kategoriseret som en "stærkt truet" bestand (1), og at kommissionen gennem flere år har efterlyst stærkere dansk beskyttelse af vinterbestandene af disse fugle.

På denne samlede baggrund bør Energistyrelsen følge forsigtighedsprincippet og enten undlade at give etableringstilladelse eller alternativt forlange langt bedre faglig dokumentation for miljøvurderingens overordnede konklusioner vedrørende effekter på de europæiske fuglebestande.

Skulle parken blive tilladt, vil sagen kunne ankes til danske klageinstanser og evt. efterfølgende kunne forelægges EU-kommissionen med henblik på afprøvning ved EU-domstolen.

Referencer:

1. *European Red List of Birds. European Commission, 2015*

Særligt truede dyrearter, marsvin

16: Marsvin, en truet bestand

Marsvinene udgør Danmarks eneste bestand af tandhvaler. Marsvinet er en såkaldt Bilag 4 art (EU-habitatsdirektiv samt Miljøbeskyttelsesloven) og skal således ydes højest beskyttelse mod både forstyrrelse og jagt også uden for udpegede habitatområder.

Danmarks marsvinebestand følges med regelmæssige tællinger. Nu indgår disse målinger i fælles europæisk arbejde, se f.eks. ref /2/.

Det må desværre konstateres at den danske vilde marsvinebestand i de indre danske farvande nu er meget truet. De seneste målinger tyder på mere end en halvering i de indre danske farvande på over relativt få år, se reference /1/. Bestanden er nu nede på 14.000 hvor den eksempelvis ved tællingen i 2016 var på ca. 40.000 marsvin.

I nævnte reference ses på kort at Storebælt herunder Jammerland Bugt for danske indre farvande fortsat har høj marsvineforekomst og således er et væsentligt opholds-/føde-/opfostrings sted.

I lyset af denne voldsomme nedgang i bestanden for de indre danske farvande og Jammerlands Bugts nævnte og kendte høje forekomst af marsvin, konflikter etablering af et så stort teknisk anlæg som havvindmølleparken med forstyrrelser i tilknytning til anlægsarbejdet men også qua driften med beskyttelsen herunder sikring mod forstyrrelse af denne Bilag 4 art. Dette er blevet særligt aktuelt i lyset af denne voldsomme nedgang i bestand siden 2016.

Referencer:

1: Aarhus Universitet, Nationalt Center for Miljø og Energi: "Marsvinebestand mere end halveret, undersøgelse afslører drastisk nedgang i danske farvande", 2/10 2023.

2: SCANS Surveys, tællinger.hvor også DCE/Aarhus Universitet medvirker

17: Marsvin – arbejdsperiode-drægtighed mv.

Marsvinene i Jammerland Bugt nyder særlig beskyttelse mod forstyrrelse og jagt som Bilag IV art i henhold til EU's Habitat Direktiv samt miljøbeskyttelses love.

Anlægsfasen for det nu konkrete ansøgte havindmølleprojekt i Jammerland Bugt vil medføre stor forstyrrelse med eksempelvis:

- nedramning af pæle,
- Jack-ups fra arbejdsfartøjer
- bortskræmnings-foranstaltninger i forbindelse med ovenstående
- nedgravning/pløjning af kabler, støj og sedimentophvirvling mv
- Etablering af stenrev, dumpning af store norske sten
- stor skibstrafik,
- lys
- anden støj i forbindelse med anlægsarbejdet
- evt. bortsprængning af UXO'er

Arbejdet forventes iht. projektmaterialet gennemført over hele døgnet. Dette vil indiskutabelt give stor forstyrrelse i bugten.

Danske eksperter anfører at Bæltmarsvin føder deres unge i april til oktober. Marsvinehunner får kun en unge (kalv) som dier hos og derefter er sammen med moderen 10 – 11 måneder efter fødslen. I denne periode er de særligt følsomme overfor forstyrrelser der kan føre til mor/kalv separation (ref /1/).

Marsvins specifikke yngleområder i de indre danske farvande er ikke kendt (ses bl.a. i forrige VVM rapport nederst side 233). Det kan være i Jammerland Bugt såvel som andre steder. Faktum er dog, at der ofte ses mødre med unger/kalv i bugten.

Disse markante forstyrrelser døgnet rundt i den for marsvinene mest kritiske perioder (drægtighed samt dieperiode) med både trafik, støj, sedimentspredning, lys mv. konflikter i særlig grad helt klart mod reglerne om særlig Bilag IV beskyttelse af marsvin både indenfor og udenfor habitater.

Den seneste voldsomme tilbagegang i antallet af marsvin i de indre danske farvande (ref. /2/) gør denne beskyttelse ekstra vigtig.

Referencer:

1: Lockyer, C., & Kinze, C. (2003). Status, ecology and life history of harbour porpoise (*Phocoena phocoena*), in Danish waters. 143-176. NAMMCO Sci. Publ. doi:<https://doi.org/10.7557/3.2745>

2: Aarhus Universitet, Nationalt Center for Miljø og Energi: "Marsvinebestand mere end halveret, undersøgelse afslører drastisk nedgang i danske farvande", 2/10 2023 ,

18: Marsvin- tilbagevending efter bortskræmning ?

I det ansøgte projekt lægges op til, at der anvendes bevidst bortskræmning af marsvin (og sæler) i forbindelse med nedramning af pæle idet der her er akut fare for skader som død eller varige skader på dyrenes livsvigtige hørelse.

I forbindelse med nedramning af pæle vil en lang række andre arbejdsprocesser og situationer under anlægsarbejdet også kunne betyde at marsvin (og sæler) fortrækker fra området.

Hvorvidt de indfinder sig igen når anlægsarbejdet er ovre og der da "kun" er driftsstøj og arbejds trafik og støj fra tilhørende service operationer, er så det store spørgsmål.

Erfaringer fra andre havvindmølleparker har vist, at marsvin vender tilbage for nogle af disse mens de for andre parker ikke har indfundet sig i samme antal som før. I VVM-rapporten fra forrige offentlige høring for Jammerland Bugt var angivet eksempler på begge forhold for navngivne danske havvindmølleparker, dette gøres besynderligvis ikke på samme vis i den nu fremlagte Miljøkonsekvensrapport. Anlægget hvor der kunne måles en langvarig (10 år) negativ effekt for marsvin var havvindmølleparken ved Nysted (nederst side 234 i 2018-VVM-rapporten). Førende biologer oplyser, at Jammerland Bugt i mange henseender er sammenlignelig med Nysted eksempelvis hvad angår bundforhold, dybde, strøm, marsvinepopulation mv) fremfor andre undersøgte parker.

Når det således ikke entydigt kan fastslås hvad der vil ske for det aktuelle projekt, skal tvivlen komme miljøet til gode. Det må derfor påregnes at marsvin ikke indfinder sig igen og anlæggelsen af det store tekniske anlæg således udgør en betragtelig og direktivstridig forstyrrelse for denne bilag 4 art.

Referencer:

Teilmann J og Carstensen J (2012). Negative long term effects on harbor porpoises from a large scale offshore wind farm in the Baltic—evidence of slow recovery. - Environ. Res. Lett. 7 (2012) 045101 (10pp).

19: Marsvin, støj i driftsfase

Projektet er fremlagt med anvendelse af 15 MW havvindmøller. Dette er markant større møller end anvendt i øvrige danske havvindmølleparker.

Der foreligger ikke de i henhold til vindmøllebekendtgørelsen nødvendige målinger af støjen fra den aktuelle mølletype (kildestyrke/frekvens spektrum).

Dette betyder, at både kildestyrke og frekvensbånd for støjen reelt er ukendt både i forbindelse med den luftbårne støj men også reelt ukendt for den vandbårne støj.

Mulig påvirkning af eksempelvis marsvins evne til orientering, kommunikation og fouragering mv. er for de aktuelle møller således uafklaret.

Der foreligger undersøgelser for 2 MW møller (reference XX) men en sådan mølle er unægtelig markant mindre end de ansøgte (15 MW) og har både lavere kildestyrke og forventeligt andet frekvensspektrum for støjen.

Ovenstående viden fra mindre møller kan således ikke lægges til grund for entydigt at konkludere, at 15 MW møller ikke også under drift vil kunne forstyrre marsvin i området.

Der må fremlægges valide målte data for dette punkt i lyset af områdets betydning for marsvinebestanden i de indre danske farvande og grundet marsvins vidtgående beskyttelse imod forstyrrelse qua Bilag IV beskyttelsen.

Reference:

Madsen PT, Wahlberg M, Tougaard J, Lucke K og Tyack P (2006). Wind turbine underwater noise and marine mammals: implications of current knowledge and data needs. – Marine Ecology Progress Series. Vol. 3009: 279-295.

Særligt truede dyrearter- flagermus

Alle de danske flagermusarter er juridisk set strengt beskyttede (jvf. EU-Habitatdirektiv bilag 4), og det er derfor væsentligt i forbindelse med miljøvurderinger af vindmølleparker at vurdere konsekvenserne for både fouragerende og trækkende flagermus.

Flagermus går til ved kollisioner med roterende møllevinger og kan pådrage sig dødelige skader på lunger og høreapparat pga. kraftige lufttryksændringer nær de roterende møllevinger, hvorfor mølleparker ikke må placeres i områder med store flagermusbestande eller i trækruter for flagermus.

En stigende mængde af videnskabelige undersøgelser viser, at flagermus af forskellige årsager kan tiltrækkes af vindmøller - f.eks. pga. forekomst af mange insekter i luftrummet nær møllerne, hvilket kan få ellers lavtflyvende flagermusarter til at søge op langs møllefundamenter. Særligt hunflagermus er kendt for at opsøge vindmøller i åbne landskaber (ref. 1 og 2).

Flere danske vindmølleparkplaner – både på land og på havet - er i den senere tid blevet sat i bero eller afvist af de ansvarlige statslige myndigheder, hvis ikke projekterne har kunnet fremlægge overbevisende faglig evidens for, at mølleparkerne ikke vil kunne medføre væsentlige skader på flagermusbestande.

Som det vil fremgå af punkterne herunder bygger miljøvurderingens konklusioner vedrørende flagermus på et fagligt mangelfuldt datagrundlag, og derfor i uacceptabel grad er præget af løse antagelser og subjektive skøn. Det bør være et krav fra de ansvarlige myndigheders side, at datagrundlag og vurderinger af konsekvenser af Jammerland Bugt Havvindmøllepark tager udgangspunkt i, og lever op til, anbefalingerne fra Aarhus Universitet, DCE.

20 DCE's anbefalinger for MKR følges ikke

I forbindelse med behandling af flere vindmøllesager, hvor flagermus spillede en central rolle, bad Miljø- og Fødevarerklagenævnet i 2020 DCE ved Aarhus Universitet om at udarbejde vurderinger og retningslinjer for, hvilke hensyn der bør tages til flagermus samt om at redegøre for, hvordan miljøvurderinger bør udføres (ref. 3).

Disse retningslinjer er netop blevet opdaterede i en ny publikation fra DCE (ref. 4), og det fremgår bl.a. heraf:

- at der i forbindelse med miljøvurderinger af marine havvindmølleparker ikke bør konkluderes ud fra observationer udført i en enkelt år, men at der bør optælles og analyseres ud fra data indsamlet i minimum 2 på hinanden følgende år. Dette angives som en forudsætning for, at der kan skabes fyldestgørende billede af størrelsesordener og variationer i aktivitetsniveauet hos af de forskellige flagermusarter.
- at der bør foretages observationer i selve det havområde, som der er tale om at placere en havvindmøllepark i
- at der ved placering nær potentielle trækruter for flagermus skal foretages undersøgelser i trækperioderne i minimum 2 år, og at der i der i forbindelse bør etableres netværk af detektorer på bøjler og lign. i de relevante havområder.

I DCE-rapporterne fremhæves yderligere, at mens det er kendt, at hundredtusinder flagermus dræbes af landvindmøller i Europa årligt, er der stadig meget utilstrækkelig viden om effekten på flagermus af især kystnære og off-shore vindmølleparker, og at der i miljøvurderinger af disse derfor bør udvises særlig restriktiv praksis og forsigtighed i analyser og vurderinger.

21 Flagermus registreringer absolut utilstrækkelige ift. DCE anbefalinger

I forbindelse med miljøkonsekvensrapporten Jammerland Bugt Havvindmøllepark (Ref. 5), kan det konstateres, at man har valgt ikke bare tilnærmelsesvis at efterleve DCE's tidligere og nuværende anbefalinger. Der er her blot observeret flagermus i visse perioder i kun ét år - og ikke i selve mølleområdet eller i dets allernærmeste omgivelser.

Referencer (for hele dette kapitel)

1: *Activity Pattern and Correlation between Bat and Insect Abundance at Wind Turbines in South Sweden*, Johnny de Jong et al., *Animals (Basel)*. 2021 Nov; 11

2: *An Updated Review of Hypotheses Regarding Bat Attraction to Wind Turbines*. Emma E Guest et al., *Animals*, January 2022.

3: *Beskyttelse af flagermus og miljøvurderinger. Notat fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet Dato: 4. september 2020.*

4: Håndbog om dyrearter på Habitatdirektivets Bilag IV. Del 2 Odder og flagermus. Videnskabelig rapport nr. 603, DCE – National Center for Miljø og Energi, april 2024.

5: Miljøkonsekvensrapport for Jammerland Bugt Kystnær Havmøllepark, WSP, 16. februar 2024.

Landskabs-hensyn

22: Sårbare og/eller karakteristiske landskaber omkranser projektet.

Det nu konkret ansøgte Havvindmølle projekt i Jammerland bugt er med sine meget høje møller synligt over meget store afstande på Vestsjælland, Odsherred, Fyn, Samsø og Sejerø.

Havvindmølleprojektet vil have indflydelse på oplevelsen af landskabet. Dette står helt korrekt anført i Miljøkonsekvensrapportens afsnit 9.1.1, her står blandt andet " *Havmøller vil medføre en visuel påvirkning, som kan have betydning for opfattelsen og oplevelsen af kystlandskabet og dermed have en betydning for folk, der bor eller færdes langs de omgivende kyster på Sjælland, men også fra Fyn og de omgivende småøer*".

Projektet er placeret, så det er meget synligt fra en lang række udpegede sårbare og eller karakteristiske landskaber i nærheden af projektområdet.

Meningen med sådanne udpegede områder er netop at landskaberne her skal beskyttes mod eksempelvis større industrielle anlæg, hvor landskabets særlige egenart skæmmes. Dette står faktisk også anført i flere afsnit i den fremlagte Miljøkonsekvensrapport, et uddrag er anført herunder (gul afmærkning er tilføjet):

9.1.3.5.1 Særligt bevaringsværdige landskaber

Som det ses på Figur 9-11 og Figur 9-12 er store arealer på øerne og de omgivende kystlandskaber udpeget som særligt bevaringsværdige landskaber. De omkringliggende kommuner har forskellige betegnelser for de udpegede landskaber og kategorien Særligt bevaringsværdige landskaber indbefatter også landskabsudpegningerne særligt værdifulde landskaber, særlige landskabelige beskyttelsesområder, områder med særlig landskabelig interesse og bevaringsværdigt landskab. Fælles for udpegningerne er, at de så vidt muligt skal friholdes for inddragelse af arealer til formål, der kan skæmme eller ødelægge landskabet.

9.1.3.5.2 Større uforstyrrede landskaber

Som det ses på Figur 9-11 og Figur 9-12 findes større uforstyrrede landskaber i både nær-, mellem- og fjernzonen. De omkringliggende kommuner har forskellige betegnelser for de udpegede landskaber og kategorien større uforstyrret landskab dækker både over dette, men også større sammenhængende landskab. Fælles for betegnelserne er, at landskaberne skal friholdes for tekniske anlæg, der visuelt og støjmæssigt påvirker oplevelsen af landskabet. Samfunds nødvendige anlæg kan undtagelsesvis tillades, hvis de ikke med rimelighed kan henvises til en placering uden for områderne, og da kun under skyldig hensyntagen til de landskabelige interesser.

Side 488 (landskab mv)

Den kystnære havmøllepark vil i anlægs- og driftsfasen have en negativ påvirkning af landskabet og de visuelle forhold. For områderne langs Jammerland Bugt (Asnæs, Østrupvej, Græsmarken, Svallerup, Nørrevang, Bjerger og Dalbyvej), Reersø, Hindsholm og Romsø vurderes påvirkningen at være stor eller

meget stor, og dermed væsentlig. For de resterende dele af Sjællands Storebæltskyst, Fyns østkyst og Kalundborg vurderes påvirkningen at være middel, og dermed ikke væsentlig. Vurderingerne gælder for det ansøgte projekt samt i øvrigt også de ikke ansøgte alternativer 1 og 2.

Side 568 (Rekreative områder):

Som beskrevet i afsnittet om Landskab og kulturinteresser (afsnit 9.1), og fra de udarbejdede visualiseringer, vil den visuelle påvirkning på land være kraftigst i de kystnære områder, herunder Asnæs, spidsen samt højere liggende områder af Røsnæs, kysten langs Jammerland Bugt, Reersø, Hindsholm og Romsø. De rekreative interesser i disse områder er betydelige, idet hele Asnæs er udpeget som friluftsområde, og kysten langs Jammerland Bugt og Reersø indeholder flere campingpladser, sommerhusområder, badestrande m.fl. Det vurderes at tilstedeværelse af møllerne på havet vil påvirke befolkningens rekreative udnyttelse på land i middel grad. Vurderingen gælder både om dagen hvor møllerne er synlige, og om natten hvor møllernes markeringslys.

Det ansøgte anlæg konflikter med sin størrelse, visuelle fremtoning (herunder bevægelse), synlighed dag og nat samt støj i nærområderne med al tydelighed med den naturbeskyttelse kommuner/regioner ønsker og generelt har planlagt for.

Mener man denne udpegning af sårbare og karakteristiske landskaber alvorligt, da er åbenlyst en konflikt i forhold til et teknisk anlæg som det ansøgte.

For nyligt har Miljøstyrelsen for et andet teknisk anlæg der var foreslået etableret på Røsnæs gjort følgende indsigelse (ref. /1/ og /2/): "Miljøstyrelsens vurdering, at bebyggelse og anlæg af denne karakter vil være særdeles problematisk, da det ikke kan ske uden at tilsidesætte landskabernes særlige karakter og særlige visuelle oplevelsesmuligheder."

Det er præcis samme forhold som Havvindmølleprojektet i Jammerland Bugt vil konflikte mod for både Røsnæs, Asnæs samt alle øvrige udpegede karakteristiske og/eller sårbare landskaber i området herunder Fynssiden. Mener man beskyttelsen af disse landskaber alvorligt, da er det uden betydning om det tekniske anlæg befinder sig på land eller vand ifald det har en så stor (for visse punkter ifølge miljøkonsekvensrapporten "voldsom") betydning.

Til illustration for ovenstående kan det på billedet side 58 i ref /3/ fra høringsmaterialet hvorledes havvindmølleparken vil tage sig ud fra Røsnæs (fotostandpunkt 12). Det er tydeligt at dette fuldstændig vil ændre karakteren af kystlandskabet og brutalt gøre op med den hidtidige beskyttelse af de yderste dele af halvøen Asnæs. Der tilføjes nu meget store bygningselementer, roterende dele, blinkende lys og overlap med Asnæs pynten.

Dette vil være synet der møder både besøgende, sommerhusejere og fastboende på højtliggende Røsnæs, udnævnt til national naturkanon på grund af landskab og udsigt. Husene på Røsnæs er i øvrigt oftest væsentligt højere beliggende end omtalte foto der er taget blot 12,9 meter over vandet. Rigtig mange af husene på Røsnæs er med store udsigtspartier mod syd.

Teksten herunder er fra visualiseringsrapporten i høringsmaterialet (ref /3/) understreger tydeligt det voldsomme og helt uacceptable overgreb på oplevelsen af landskabet selv fra den ikke-repræsentative højde hvorfra billedet er taget:

Alle vindmøller fremstår med rotorblade fuldt synlige, og hovedparten af tårnet synligt. Tårnene på få af møllerne er desuden delvis skjult bag Asnæs. Vindmøllerne fremstår med varierende tæthed og indbyrdes afstand.

Der aflæses ikke tydelig rækkestruktur eller mønster i opstillingens visuelle indtryk, og opstillingen fremstår svært genkendelig i sin struktur. Vindmøllerne fremstår med variation i højden og aflæses som inhomogene. Opstillingen fremtræder ikke entydig, men aflæses som en samlet opstilling. Den kystnære havmøllepark har fra dette fotostandpunkt i en middelstor udbredelse i synsvinklen, og alle møller i opstillingen indgår i billedet. Opstillingen fremstår forholdsvis tæt i sin struktur, omkring midten og mod højre i billedet og åben mod venstre. Vindmøllernes vingspidser har enkelte steder i opstillingen visuelt overlap med hinanden.

Der er i en vis grad visuelt overlap med Asnæs mod øst, dvs. til venstre i billedet. Vindmøllerne fremstår som store elementer i det landskabelige samspil. Med den oplevede skala i samspillet med landskabet og kompositionen af opstillingen som korrigerende faktor vurderes påvirkningen til at være stor og vurderes dermed at være væsentlig.

Referencer:

1: Building Supply 18/3 2024: Miljøstyrelsen med løftet pegefinger 29 hektar feriecenter.

2:TV2-Øst 16/3 2024:"Opførelsen af kæmpe feriecenter kan gå ud over naturen lyder ny vurdering"

3:Høringsmaterialet, Bilag Visuel vurdering.

23: Den Europæiske Landskabskonvention

Danmark har forpligtet sig til at overholde den europæiske landskabskonvention. Dette fremgår tydeligt af Miljøstyrelsens hjemmeside, se reference 1.

Landskabskonventionen gælder såvel på land som til vands. For sidstnævnte er eksempelvis strande, kyst, fjorde samt øer specifikt nævnt i Miljøstyrelsens omtale i ref. /1/.

Landskabsdirektivets artikel 5 siger:

Alle parter forpligter sig til:

- a. at anerkende landskaber i retlig henseende som en væsentlig bestanddel af menneskers omgivelser, et udtryk for mangfoldigheden af deres fælles kultur- og naturarv og som grundlag for deres identitet*
- b. at etablere og gennemføre landskabspolitikker, der sigter mod beskyttelse, forvaltning og planlægning af landskaber gennem vedtagelse af de i artikel 6 fastsatte specifikke foranstaltninger*
- c. at etablere procedurer for, at offentligheden, lokale og regionale myndigheder og andre interesserede parter kan deltage i udformningen og gennemførelse af de i stk. b nævnte landskabspolitikker*
- d. at integrere landskaber i deres regionale og byplanlægnings-politikker og i deres kultur-, miljø-, landbrugs-, social- og finanspolitikker samt i andre politikker med eventuel direkte eller indirekte indvirkning på landskaber.*

I Konventionens artikel 1 defineres hvad der eksempelvis forstås med landsskabsbeskyttelse som nævnes i ovenstående punkt b:

"Landskabsbeskyttelse": En indsats til bevarelse og vedligeholdelse af et landskabs væsentligste eller mest karakteristiske træk begrundet i værdier knyttet til dets naturlige form og/eller menneskelige aktiviteter

Som omtalt i andet kapitel er mange af landskaberne omkring Jammerland Bugt udpeget som sårbare og/eller karakteristiske landskaber.

Kigger man eksempelvis på det fremlagte høringsmateriales visualiseringsbilag omkring visualiseringen ude fra Røsnæs ses det at netop landskabsoplevelsen af Asnæs-spidsen ændres markant. Dette understøttes af WSP's tekst herom (uddrag):

....Der er i en vis grad visuelt overlap med Asnæs mod øst, dvs. til venstre i billedet. Vindmøllerne fremstår som store elementer i det landskabelige samspil. Med den oplevede skala i samspillet med landskabet og kompositionen af opstillingen som korrigerende faktor vurderes påvirkningen til at være stor og vurderes dermed at være væsentlig.....

Fra andre visualiseringspunkter er påvirkningen af landskabsoplevelse endnu mere udtalt.

Der kan og må ej heller i forhold til ovenstående vedr. udpegning og efterfølgende beskyttelse udfra den Europæiske Landskabskonvention placeres et så dominerende teknisk anlæg med en højde der overstiger Storebæltsbroens pyloner, roterende elementer samt blinkende lys på det aktuelle sted.

Landskabskonventionens artikel 5 siger i punkt c tydeligt og også at regionale samt lokale myndigheder kan være part i deltagelse og gennemførelse af landskabspolitikkerne. Kalundborg Kommune er en sådan part i forhold til dette Direktiv. Kalundborg Kommunes engagement er nævnt som vilkår i forundersøgelsestilladelsen fra Energistyrelsen af 14/6 2014.

Kalundborg Kommune er, som det blev nævnt af kommunalbestyrelsesmedlem på borgermødet samt 1/5 meddelt via pressen (ref /2/), imod det aktuelle projekt væsentligst grundet anlæggets markante visuelle indtryk fra den aktuelt valgte placering.

Det ansøgte projekt kan derfor ikke gennemføres.

Referencer:

1: <https://mst.dk/erhverv/rig-natur/naturen-i-danmark/landskab/landskabskonventionen>

2: TV-Kalundborg 1/5 2024 : "Kalundborg Kommune siger nej tak til havvindmøllepark"

24: Naturpark Åmosen, nu tydeliggjort mod Jammerland Bugt.

Ved indkørsel fra nord mod Bjerge Sydstrand området samt på Reersø er nu tydeligt skiltet med at disse områder hører under Naturpark Åmosen.

Naturpark Åmosen er et stort og væsentligt beskyttet område for både landskab, planter og dyrearter. Der har længe været et ønske om at knytte strandarealerne, hvor området afvandes til Jammerland Bugt tættere til Naturpark Åmosen, dette er som skiltene angiver lykkedes.

Landskaberne i de lavtliggende strandområder er (også) særlige og disse områder indgår som væsentlige og uforstyrrede føde- og opholdsgrundlag for en række af dyrene i naturparken.

Helt overordnet foreligger fornuftigvis en politik (ref. /1/) om også at knytte tilhørende havområder hertil for at sikre bevarelse, sammenhæng, biodiversitet og føde-/opholdsgrundlag for en række dyrearter. Dette kan ses i lokale planer (ref. /1/ og /2/). Som baggrund for seneste Natura 2000 handleplan for området (/2/) indgår eksempelvis at udlægge forstyrrelsesfrie zoner bl.a. til gavn for trækfugle, marine naturtyper og havpattedyr samt generelt fokus på indsatser, der gavner truede arter og fugle.

I området er i perioden 2019 – 2022 etableret ca. 50 km nye stier langs landskabs- og kulturhistoriske perler i området, jvnfr. Ref. /3/.

Etablering af den ansøgte kystnære havvindmøllepark i Jammerland Bugt vil indiskutabelt væsentligt forstyrre den visuelle oplevelse af særlige landskaber i denne meget nærtliggende Naturpark.

Det kan endvidere frygtes at havvindmølleparkens nærhed til de særlige strandområder og -enge der hører til naturparken, vil reducere fødeoptagsmulighederne for nogle af de dyrearter man forsøger at beskytte.

Referencer:

/1/ Strategisk Miljøvurdering, forslag til Natura 2000 plan 2016- 2021; Åmosen, Tissø, Halleby Å og Flasken; Natura 2000 område 157, Habitatområde H138, Fuglebeskyttelsesområde F100, Miljøministeriet, Naturstyrelsen december 2014

*/2/ Natura 2000-handleplan 2022–2027 Åmose, Tissø, Halleby Å og Flasken Natura 2000-område nr. N157
Habitatområde H138 Fuglebeskyttelsesområde F100, Kalundborg Kommune, Miljøministeriet.*

*/3/ Nordea Fonden: Nye veje i naturpark Åmosen ([https://nordeafonden .dk\(det-har-vi-
stoettet/projekteksempler/nye-veje-i-natirpark-aamosen\)](https://nordeafonden.dk(det-har-vi-stoettet/projekteksempler/nye-veje-i-natirpark-aamosen)))*

25: Sidste frie udsyn lukkes

Står man ved Jammerland Bugt og kigger mod nord, ser man p.t. umiddelbart mindst 3 store tekniske anlæg: Asnæsværket, store vindmøller på Asnæs og Raffinaderiet, det sidste med en "evig flamme" (LPG-flare). Alle anlæg ses tydeligt om dagen. De er også synlige om natten – Asnæsværket qua blinkende lys i den mere end 200 m høje skorsten (blok 5) samt den mindre fælles skorsten fra øvrige blokke (blok 1-4) raffinaderiet qua den nævnte flamme samt generelt meget lys på procesanlægget og vindmøllerne qua blink.

Kigger man mod syd, ser man et større teknisk anlæg: Storebæltsbroen. De høje pyloner er konstant belyste, og hængeskaklerne er lejlighedsvist (ofte) belyste.

Og kigger man bagud (dvs. mod øst), ses luftledninger og master fra Asnæsværkets 400 kV højspændingsforbindelse ned syd om Tissø og videre ind over Sjælland. Fra højere beliggende punkter ved bugten kan man se mere end 50 af disse store master. Hertil sukkerroefabrik, meget store landvindmøller ved Ågård (Gørlev) samt andre tekniske anlæg herunder infrastruktur som vejene.

Eneste retning, hvor man ikke i øjeblikket ikke ser store tekniske anlæg, er ud i bugten – og det er her, man ansøger om at placere den visuelt voldsomme møllepark, synlig dag som nat.

Aktuelt vil dette forandre hele området fra at være et rekreativt værdifuldt område til at blive et gigantisk industriområde med blinkende lys som ikke er set tilsvarende i et indre dansk farvand.

Dette er et uacceptabelt overgreb for en bugt samt område, hvor netop en så stor del af fastboende som mange gæster (sommerhuse, camping samt andet) netop værdsætter denne.

Visualiseringer

Indledning

Det var på høringsmødet i Kalundborg 25/4 2024 meget tydeligt, at der var stor skepsis til de af projektmagers fremlagte visualiseringer af det nu konkret ansøgte anlæg. Denne skepsis blev fremsat af folk der har deres bopæl eller gang i området.

Området har allerede nu referencepunkter med stor højde både nord og syd for bugten, referencepunkter hvis visuelle fremståen og indtryk ikke harmonerer med det fremlagte visualiseringsmateriale.

Referencepunkter er eksempelvis de 6 vindmøller på Asnæs, Asnæsværkets 220 meter høje skorsten (Blok 5) samt lidt længere væk de 2 Storebæltsbro-pyloner.

26: Visuel påvirkning, svær at undgå ?

På borger-/høringsmødet i Kalundborg torsdag 25/4 2024 fortalte/forklarede Energistyrelsens Tobias Grindsted at det voldsomme visuelle indtryk var svært at undgå.

Dette er ikke korrekt. Et stærkt, effektivt og anvendt "værktøj" er at flytte møllerne længere ud !

Det lader sig så ikke gøre her har det forlydt, der løber jo den internationale storskibsrute, T-ruten.

Dette viser jo så, at den ansøgte placering af så gigantiske møller er uegnet !

Referencer:

1 Oplysning på Borgermøde 25/4 2024 af Tobias Grindsted, Energistyrelsen

27: Visualiseringernes ”korrekthed”

Det stod på borgermødet i Kalundborg 25/4 2024 klart, at der var stor skepsis til de fremlagte visualiseringer.

Mange fremhævede helt relevant eksempelvis Storebæltbroens pyloner, Asnæsværkets 220 m høje skorsten samt vindmøllerne på Asnæs som relevant reference for hvorledes møllerne i det ansøgte projekt kan opfattes. Møllerne på billederne i det fremlagte materiale opleves i det lys som overraskende/misvisende små i forhold til afstand fra kyst og/eller fotopunkt. Se indledningen til dette kapitel.

Generelt gælder at vurdering af sådanne visualiseringer først rigtig giver mening, når der er genkendelige strukturer med deri.

Med udgangspunkt i et af visualiseringsbillederne fra det fremlagte materiale (fotostandpunkt 14, Svallerup, bilagsrapport) er herunder zoomet ind så netop genkendelige strukturer (huse) mere tydeligt fremgår. Dette viser tydeligt hvor dramatisk og ødelæggende ændring dette kystnære teknisk anlæg vil betyde for landskabskarakteren og visuel oplevelse.

Visualiseringsbillede fra det fremlagte høringsmateriale (Svallerup) hvor der er Zoomet ind så genkendelige strukturer (her huse) nu også fremstår.

Det hævdes i det fremlagte høringsmateriale at "Det er i visualiseringerne tilstræbt at vise møllerne tydeligere end de vil opfattes i virkeligheden, men realistisk indenfor rammerne af ..." Dette postulat bestrides.

Det er ikke acceptabelt at gengive vindmøller i såkaldt med-lys eller "dårlig sigtbarhed" og dermed få dem til at fremstå mere æteriske og luftige end i et Worst Case scenario. **Worst Case** skal ligge til grund for Miljøkonsekvens Rapporten.

Miljøkonsekvens Rapportens visualiseringer er ikke korrekte og anvendelige for vurdering af visuel påvirkning.

28: Nat-illustrationer, ufuldstændige og mangelfulde

Problemet med lysforurening er ufuldstændigt og mangelfuldt behandlet. Rapporten konkluderer at der ikke kan gengives præcise illustrationer af lyspåvirkningen af de hvide, røde og gule lys. Der er alene medtaget ganske få, helt udokumenterede illustrationer fra to fotostandpunkter.

Der henvises til et fremtidigt samarbejde med Søfartsstyrelsen og Luftfartsstyrelsen. Disse samarbejders mulige konsekvenser for påvirkningen behandles ikke. Det er dermed end ikke forsøgt dokumenteret hvilke lys-afmærkninger der vil optræde eller hvilken påvirkning de vil have.

Det fremgår dog af rapporten, at den voldsomme effekt ved konstant flashlyst i både rødt gult og hvidt, vil være generende, men kun kan gengives i bevægelse.

Man kan på denne baggrund ikke tage stilling til projektets påvirkning i nat-scenarier. Hertil kræves, at der som et minimum udarbejdes retvisende "videodokumentationer" hvor dette forandrede natteperspektiv bliver anskueliggjort.

"Videodokumentationerne" bør samtidig illustrere ikke blot møllernes sikkerheds- og advarselslys, men tillige de mange øvrige sikkerhedsafmærkninger som hele feltet bliver forsynet med og som betragteligt vil forøge lyspåvirkningen fra feltet.

Video repræsentation var fremme som ønske og diskussionspunkt allerede på første offentlige høringsmøde April 2015, dvs. for mere end 9 år siden.

29: Område karakterisering er forkert

Det hævdes af projektmanager "at projektområdet i Jammerland bugt kan betragtes som en mellemting mellem opstilling på land og åbent hav, da projektområdet er "kystnært" og omgivet af halvøer og modstående kyster".

Dette postulat bestrides.

Projektområdet i Jammerland bugt kan IKKE betragtes som en mellemting mellem opstilling på land og vand. Dels er der ingen øer langs hele bugten som kan "sløre" møllernes fremtræden. Det er alene fra fotostandpunkterne 12 og 15 der optræder en forgrund af "øer eller halvøer" (hhv. lave Asnæs og Reersø).

Grundet den voldsomme højde på 256 m er alle møller visuelt dominerende fra samtlige fotostandpunkter, idet de er synlige over de få landskabsforgrunde som projektmanager har valgt at fokusere på.

30: Forkert og misvisende visualiseringsreference

På side 474 i den fremlagte miljøkonsekvensrapport kan man om Reersø læse følgende:

"Det findes ét større teknisk anlæg på Reersø; en radiostation bestående af en mindre fabriksbygning og en samling høje gittermaster. Radiostationen giver landskabet på især den sydlige og vestlige del af Reersø et teknisk præg"

Ovenstående radiostation indgår også i tekstmæssige referencer, sammenligninger og vurderinger i forbindelse med fremlagte visualiseringer!

Omtalte radiostation er nedlagt mange år tilbage og de mange gittermaster er nedtaget for mere end 5 år siden!!!

Dette viser med al tydelighed at WSP ikke har været i området i forbindelse med vurdering af den nu fremlagte ansøgning med de væsentlig større møller end hidtil. Det er tilsyneladende tale om rent skrivebordsarbejde eller copy paste.

Ej heller nogle af de kvalitetssikrende instanser kan have ulejliget sig ud i området.

Danmarks Naturfredningsforening var begejstret for nedtagningen af masterne. Der arrangeredes efterfølgende officielle ture (ref. /2/) i området netop for at deltagerne nu kunne nyde at Reersø ikke længere havde "et teknisk præg" men derimod det unikke kulturlandskab....som så nu igen skal udfordres af et endnu større teknisk anlæg.

Referencer:

1: "Omstridt radiostation væk- ingen planer for området", Sjællandske Nyheder 31/12 2018

2: Danmarks Naturfredningsforening: "Se Reersø uden master" arrangement i 2020
<https://www.dn.dk/arrangementer/16712-se-reerso-uden-master/>

Processuelt/Juridisk

31: Tidsfrist og betingelse i Forundersøgelsestilladelse ikke opfyldt

Den nu fremlagte Miljøkonsekvensrapport (dateret 16. februar 2024) med tilhørende bilag benævnes er tydeligt den endelige Miljøkonsekvensrapport (tidligere benævnt VVM-rapport) for det ansøgte projekt.

I den af Energistyrelsen udstedte forundersøgelsestilladelse af 17 Juni 2014 er skrevet: ".....skal den endelige VVM-redegørelse (nu Miljøkonsekvensrapport) fremsendes til Energistyrelsen senest den 17. juni 2015".

Det må således konstateres at projektmaker ikke har opfyldt de krav der er opstillet i Energistyrelsens forundersøgelses tilladelse. Der er først i 2024 indsendt endeligt materiale, men det er med et teknisk væsentligt andet projekt og tilrettet mange gange for at opfylde de formelle krav til indhold mv.

Ansøgning må afvises.

Referencer:

1: Energistyrelsen Forundersøgelsestilladelse af 17/4 2014.

2: Høringsmateriale primo 2024, herunder ny Miljøkonsekvensrapport dateret 16 februar 2024

32: Lov om fremme af vedvarende energi – ”åben dør”

”Åben dør”-reglerne har oprindeligt været anvendt i olie- og gasindustrien. I 1999 ”kopieres” reglerne til lov om elforsyning. Senere i 2008 ”kopieres” reglerne over i lov om fremme af vedvarende energi. ”Åben dør”-reglerne er forudsat anvendt til forsøgsmøller på havet og små anlæg. Det er således korrekt, som udtalt af tidligere Klima- og Energiminister Rasmus Helveg Petersen til Weekendavisen 8.-12. maj 2015, at: ”Ingen havde forestillet sig reglerne anvendt til store vindmølleparker”.

Ved offentligt udbudte projekter, i henhold til energiaftalen marts 2012, er maksimal størrelse for en havvindmøllepark 200 MW. Der er ingen maksimal størrelse for havvindmøllepark under ”åben dør”. Aktuelt er projekt i Jammerland Bugt op til 240 MW.

Dog var det samlede Nationale Program for sådanne kystnære mølleparker hvorunder projektet indgik ialt ca. 300 MW.

I forbindelse med energiaftalen marts 2012 blev det meddelt, at lokal opbakning er afgørende for opførelse af kystnære vindmøller. Manglende lokal opbakning var direkte og eneste årsag til, at bl.a. Jammerland Bugt blev valgt fra ved regeringens aftale den 27. november 2012 med Venstre, Dansk Folkeparti, Enhedslisten og Det Konservative Folkeparti da de 6 områder, hvor offentligt udbud er gennemført, blev udpeget.

Der er i lov om fremme af vedvarende energi ikke regler om krav om lokal opbakning under ”åben dør”. Det er naturligt, fordi reglerne er forudsat anvendt til forsøgsanlæg og små projekter.

Det gøres gældende, at lov om fremme af vedvarende energi ikke har som formål at give mulighed for havvindmøllepark, som den omhandlede, og derfor ikke giver lovhjemmel herfor.

Endelig afgørelse af om lov om fremme af vedvarende energi, giver lovhjemmel for etablering af den omhandlede vindmøllepark, henhører under domstolene.

33: Projektet er overflødigt, utidssvarende og konkurrenceforvridende.

Projektets potentielle bidrag på 240 MW er blevet overflødigt og unødvendigt i den samlede danske VE-elproduktion.

Danmark har nu installeret og idriftsat i alt 7500 MW alene på vindenergi. Dertil kommer solceller og andre VE baserede el-produktions kapaciteter. Og adskillige havvindmølleparker er under udførelse, ref /2/).

Siden der blev søgt forundersøgelses tilladelse for det aktuelle og stærkt forsinkede projekt, er idriftsat adskillige andre danske havvindmølleparker (Anholt, Nissum Bredning (forsøgsmøller), Horns Rev 3, Kriegers Flak, Vesterhav Syd, Vesterhav Nord.

For nyligt er udbudt yderligere 6000 - 10.000 MW (6 – 10 GW) havvinds-elproduktions effekt, hvor der forventes bud uden produktionstilskud fra staten, hvor der skal betales for anvendelse af vore fælles ressourcer (koncessionsbetaling) og hvor der en statslig ejerandel på 20 % (ref /1/)

Ovenstående VE el-produktionskapacitet overstiger mangefold det danske elforbrug selv når det er højest..

I dette lys kan det konkluderes at projektet nu er overflødigt.

Og projektet er utidssvarende og konkurrenceforvridende i forhold til de nævnte nylige udbud (samt senest kontraherede havvindmølleparker) idet disse rimeligvis betaler til den fælles kasse (statskassen) for anvendelse af havarealer.

Ovenstående betyder tydeligvis også en konkurrenceforvridning i forhold til senere tids udbudte projekter, hvori der indgår betaling for areal anvendelse.

Referencer:

1: Pressemeddelelse, regeringen 21/4 2024 Danmarks historiens største havvind udbud skudt i gang

2: Energistyrelsen: <https://ens.dk/ansvarsomraader/vindmoeller-paa-hav/etablerede-havvindmoelleparker>

34: Projektet er et helt andet end oprindeligt ansøgt

Det projekt der nu ansøges er så markant anderledes end hvad der oprindeligt blev indleveret ansøgning på !

Dette gælder i særdeleshed og åbenlyst det tekniske med møllehøjde på nu totalt 256 meter fremfor tidligere 150 – 200 meter!

Også ejerskabsforhold (aktionærkreds) omkring det ansøgte er i øvrigt nu under væsentlig ændring så oprindeligt ansøger/ejer kommer ned på en ejerandel på 15 %.

Opstillingsstedet er det samme, men den dramatisk ændrede møllehøjde gør det til et væsentligt andet projekt og som andre byggesager bør der her ansøges på ny.

Sammenligningen omkring nødvendighed af ny byggetilladelse fra land fra Borgermødet 25/4 fra absolut kompetent og erfaren herre i byggebranchen er helt legitim (ref /1/og /3/). Det er et nyt projekt.

Referencer:

1: Sjællandske Nyheder 25/4 2024 : "Mistroiske møllemodstandere er fortsat dybt skeptiske overfor havvindmølleprojekt"

2: TV-Kalundborg : "Stadig stor modstand mod vindmøllepark", 26/ 2024

3: LiveStream fra Borgermøde (Oplyst af ENS) : [Del 1 – https://www.youtube.com/watch?v=7VSmdbEm-6E](https://www.youtube.com/watch?v=7VSmdbEm-6E) , [Del 2 – https://www.youtube.com/watch?v=QoaqEICFJd4](https://www.youtube.com/watch?v=QoaqEICFJd4)

35: Forundersøgelsestilladelsens vilkår er ikke overholdt

Forundersøgelsestilladelse – Jammerland Bugt gives den 17. juni 2014. I ansøgning om forundersøgelsestilladelse beskrives projektet således, jfr. forundersøgelsestilladelsen, 2. afsnit:

"Projektet omfatter etablering af 40-80 møller á 3-7 MW med en totalhøjde over 150 m og en samlet kapacitet på 120-240 MW".

Energistyrelsens afgørelse, jfr. forundersøgelsestilladelsen er følgende:

"På baggrund af ansøgning af 22. februar 2014 samt tillægsansøgning af 3. marts 2014 om forundersøgelsestilladelse giver Energistyrelsen hermed European Energy A/S tilladelse til at gennemføre forundersøgelser med henblik på at opstille ovennævnte havvindmøller i Jammerland Bugt i henhold til § 22 og § 23, stk. 4 i lovbekendtgørelse nr. 1330 af 25. november 2013, bekendtgørelse om lov om fremme af vedvarende energi (VE-loven)".

Forundersøgelsestilladelsen indeholder således 3 vilkår, der alle skal overholdes.

1. Maksimalt antal møller 80
2. Maksimal størrelse møller 7 MW
3. Samlet kapacitet maksimalt 240 MW

I bilag 1 – Vilkår for tilladelsen til forundersøgelsestilladelsen pkt. 5 angives følgende:

"I tilladelsen er der ikke taget stilling til antal af møller, møllernes størrelse, møllernes fundamenter og deres placering. Det forudsættes derfor, at dette fastlægges som led i forundersøgelserne".

Vilkårenes pkt. 5 henviser til, at antal møller kan være 40-80 og størrelsen af møllerne 3-7 MW. 3 MW mølle er 150 m høj og 7 MW mølle 199 m høj.

I bilag 1 – Vilkår for tilladelsen til forundersøgelsestilladelsen pkt. 6 angives følgende:

"Forundersøgelserne skal tage udgangspunkt i det "værst tænkelige scenarium": at der placeres 240 MW, og at møllerne har den maksimale højde".

"Den maksimale højde" henviser til højde på 7 MW mølle.

Det i Miljøkonsekvensrapporten ansøgte projekt indeholder 16 møller á 15 MW. 15 MW møller er 256 m høje. Møllerne er således markant højere end angivet i forundersøgelsestilladelsens vilkår.

Forundersøgelsestilladelsen indeholder en forvaltningsafgørelse, indeholdende en tilladelse med angivne vilkår. *De retssikkerheder høringsprocedurer, administrative klageadgange og domstolsprøvelse indeholder i relation til forvaltningens afgørelse tilsidesættes, såfremt de vilkår forvaltningsafgørelsen indeholder tilsidesættes væsentligt.*

Forundersøgelsestilladelsen har fra denne blev givet i 2014 til i dag givet projektudvikler en eksklusivret til området i Jammerland Bugt. *Såfremt området kan anvendes på afgørende anden måde end angivet i forundersøgelsestilladelsens vilkår, tilsidesættes også konkurrerende virksomheder og borgeres retssikkerhed fordi tilladelsen i så fald reelt er uden grænser.*

I overensstemmelse med ovennævnte fremgår af bemærkningerne til lovforslaget LEF 2013-02-06 nr. 135 at manglende overholdelse af forundersøgelsestilladelsens vilkår kan betyde, at forundersøgelsesrapport ikke kan godkendes.

Det gøres gældende, at forundersøgelsestilladelsen alene giver ret til at foretage forundersøgelser, og på grundlag heraf søge etableringstilladelse, til projekt indeholdende

1. maksimalt 80 møller,

2. maksimalt 7 MW

og 3. samlet kapacitet maksimalt 240 MW.

I fortsættelse heraf gøres det gældende, at det i Miljøkonsekvensrapporten her ansøgte projekt indeholder møller væsentligt større end 7 MW, og etableringstilladelse derfor ikke kan gives.

36: Energistyrelsens misforståelse af gældende regler vedrørende visuelle forhold

Af "Rammer for kystnære havmøller og mindre havmølleparker, Energistyrelsen, april 2011", side 5 fremgår følgende:

"Da staten har råderetten over søterritoriet er der som udgangspunkt ingen pligt for staten til at imødekomme åben dør ansøgninger. I den gældende VE-lov kan ansøgninger om forundersøgelsestilladelse afslås, hvis et projekt på den pågældende lokalitet ikke skønnes at være relevant. Ansøgning kan f.eks. afslås, såfremt etablering af en park må anses for udelukket af hensyn til miljø, sejladssikkerhed, skibsfart eller andet. Desuden vil en ansøgning ikke blive behandlet, hvis det skønnes, at der ikke er det fornødne tekniske og økonomiske fundament for projektets gennemførelse.

Er der på den anden side meddelt forundersøgelsestilladelse, og viser forundersøgelserne, at opstilling af vindmøller er mulig, har ansøgere krav på at modtage etableringstilladelse. Krav til teknisk og finansiell kapacitet kan stilles i forbindelse med etableringstilladelsen, som kan tidsbegrænses. Hvis møllerne opføres i overensstemmelse med vilkårene i etableringstilladelsen, har projektejereren krav på en produktionstilladelse, og møllerne kan overgå til drift.

Denne procedure gælder også for et projekt, som måske ikke er optimalt eller hensigtsmæssigt placeret i forhold til f.eks. vindforhold, eller hvor der ikke er taget hensyn til visuelle forhold. Den, der først søger om opstilling af havmøller i et område, får retten til at udnytte dette om muligt ('først til mølle'). Dette vil være gældende, så længe det kan dokumenteres, at der er fremdrift i projektet, også selvom et bedre projekt bliver foreslået umiddelbart efter".

Energistyrelsen har i mail af 6. maj 2015 til journalist Poul Pilgaard Johnsen, Weekendavisen, oplyst, at det er en fejl, når det i "Rammer for kystnære havmøller og mindre havvindmølleparker, Energistyrelsen, april 2011" er anført, at "denne procedure gælder også for et projekt, som måske ikke er optimal eller hensigtsmæssigt placeret i forhold til f.eks. vindforhold, eller hvor der ikke er taget hensyn til visuelle forhold". Energistyrelsen erkender fejlen i maj 2015 efter argumentation fra bl.a. NGO Beskyt Jammerland Bugt og henvendelser fra pressen.

På grundlag af ansøgning af 22. februar 2012 giver Energistyrelsen forundersøgelsestilladelse den 17. juni 2014, uden at der på daværende tidspunkt fandtes brugbare visualiseringer. Inden forundersøgelsestilladelse gives, gennemføres myndighedshøring, hvor Miljøministeriet, Naturstyrelsen i skrivelse af 2. maj 2014 til Energistyrelsen, bl.a. meddeler følgende:

"I det fremsendte materiale indgår der ikke en visualisering af et muligt projekt. Dog er det Naturstyrelsens umiddelbart opfattelse, at en vindmøllepark med en størrelse på mellem 40 og 80 møller ved Jammerland Bugt kan have en negativ påvirkning af kystlandskabet i bugten. En visualisering, som belyser påvirkningen af bl.a. kystlandskabet og de nærliggende sommerhusområder, er nødvendigt før en stillingtagen til om området kan bære et projekt af denne størrelse".

På trods af Naturstyrelsens høringssvar og på trods af Energistyrelsens opfattelse i 2014 af, at projektudvikler har krav på etableringstilladelse uden hensyn til visuelle forhold, gives forundersøgelsestilladelse uden visualiseringer. Det er en klar overtrædelse af Europa-Parlamentets og Rådets direktiv af 2011-12-13 om vurdering af visse offentlige og private projekters indvirkning på miljøet (2011/92) art. 5, stk. 1, litra a).

Energistyrelsens fejlagtige opfattelse af og kendskab til gældende regler vedrørende betydningen af visuelle forhold og gældende EU-regler, antages at være årsag til, at forundersøgelsestilladelse gives uden brugbare visualiseringer. Og det på trods af Naturstyrelsens høringssvar. Der er endvidere risiko for, at Energistyrelsens løbende dialog med projektudvikler European Energy A/S om udarbejdelse af Miljøkonsekvensrapporten kan være påvirket af misforståelse af regler vedrørende visualisering. Endelig er der risiko for, at Energistyrelsen i forbindelse med det forvaltningsretlige skøn, som skal udøves i forbindelse med afgørelse om etableringstilladelse, vil være påvirket af de processuelle fejl, misforståelse af reglerne har medført. Det bemærkes, at netop de visuelle forhold og støj er de emner, der har størst betydning for borgerne.

Som følge af Energistyrelsens fejlopfattelse af gældende regler om betydningen af visuelle forhold og processuelle fejl, gøres det gældende, at Energistyrelsen ikke er habil til at træffe afgørelse om etableringstilladelse.

Endelig afgørelse af, om der foreligger formelle mangler ved Energistyrelsens sagsbehandling, henhører under domstolene.

37: Høringsprocedure, manglende visualiseringer

På tidspunktet for behandling af ansøgning om forundersøgelsestilladelse var ikke udarbejdet brugbare visualiseringer. Brugbare visualiseringer er nødvendige for, at høringsprocedure giver mening, jfr. Naturstyrelsen og Kalundborg Kommunes høringssvar.

Det gøres gældende, at brugbare visualiseringer skulle have foreligget i forbindelse med myndighedshøring i forbindelse med behandling af ansøgning om forundersøgelsestilladelse jfr. EU-direktiv (2011/92) art. 5, stk. 1, litra a).

Henset til Energistyrelsens fejlopfattelse af regler om visualisering, jfr. det ovenfor anførte vedrørende "Rammer for kystnære havmøller og mindre havvindmølleparker, Energistyrelsen, april 2011", gøres det gældende, at offentlig høring skulle have været gennemført i forbindelse med behandling af forundersøgelsestilladelse. Sammenfattende gøres det gældende, at høringsprocedure ikke opfylder gældende krav hertil fordi brugbare visualiseringer og offentlig høring ikke forelå på tidspunktet for forundersøgelsestilladelse.

Endelig afgørelse af, om høringsprocedure er overholdt, henhører under domstolene.

38: Energistyrelsens misforståelse af Kalundborg Kommune

Kalundborg Kommune har kontinuerligt siden 2012 fastholdt, at kommunen ikke ønsker havvindmøllepark placeret i Jammerland Bugt. Kalundborg Kommunes holdning var direkte årsag til, at Jammerland Bugt blev fravalgt ved regeringens aftale den 27. november 2012 med Venstre, Dansk Folkeparti, Enhedslisten og Det Konservative Folkeparti! Førnævnte er bekræftet i Energi-, Forsynings- og klimaministeriets skrivelse af 14. september 2015 til Energi-, Forsynings- og Klimaudvalget, hvori bl.a. anføres følgende:

"På baggrund af en forudgående tværministeriel screening af mulige kystnære placeringer blev de mest omkostningsrigtige placeringer udvalgt til en indledende drøftelse mellem den daværende minister Martin Lidegaard og de potentielt berørte kommuner. Drøftelserne havde det formål kun at udbyde de placeringer, som havde kommunal opbakning, således at denne opbakning ikke skulle blive en risikofaktor på et senere tidspunkt i udbudsprocessen. De otte placeringer, som blev drøftet, var: Bornholm, Smålandsfarvandet, Sejerø Bugt, Sæby, Vesterhav Syd, Vesterhav Nord, Jammerbugt og Jammerland Bugt.

Drøftelserne om, hvilke placeringer, der skulle indgå i det statslige kystnære udbud, foregik på et møde i november 2012 mellem den daværende ansvarlige minister Martin Lidegaard og de relevante kommuner. Jammerbugt og Jammerland Bugt blev på baggrund af mødet fjernet fra listen, da der ikke var kommunal opbakning til disse projekter."

I overensstemmelse med ovennævnte fremgår af Energistyrelsens hjemmeside vedr. udpegning af områder at: *"Forud for udpegningen var der gennemført en offentlig høring af screeningsrapporten, og der blev kun medtaget områder, hvor der var kommunal opbakning"*. Alligevel svarer Energistyrelsen den 6. maj 2015 Weekendavisens journalist Poul Pilgaard Johnsen på spørgsmål, om det ikke er paradoksalt, at Energistyrelsen giver forundersøgelsestilladelse til et område, hvor kommunen netop har takket nej til et vindmølleprojekt, bl.a. følgende:

"Ansøgningen om forundersøgelsestilladelse til Jammerland Bugt projektet var i høring hos Kalundborg Kommune (KK). KKs svar på høringen lægger ikke op til en afvisning af parken, men påpeger at der ikke ønskes 2 parker ud for kommune".

Kalundborg Kommune har på baggrund af Energistyrelsens svar til Weekendavisen ved skrivelse af 4. juni 2015, meddelt, at Energistyrelsens svar er "misvisende". Efterfølgende har Kalundborg Kommune ved mail af 25. juni 2015, til NGO "Beskyt Jammerland Bugt" bl.a. meddelt følgende:

"Kalundborg kommunes stillingtagen til projektet har været den samme siden vi første gang hørte om planerne i 2012. Kalundborg kommune ønsker ikke mølleparken etableret".

"Kommunens synspunkt er gentaget ved flere lejligheder, og senest i denne måned præciseret over for Energistyrelsen".

"Endelig vil jeg gøre opmærksom på, at det er en enig kommunalbestyrelse, der står bag kommunens position i sagen".

Mailen er sendt af Kalundborg Kommunes borgmester, Martin Damm.

Det er åbenbart, at Energistyrelsen i forbindelse med meddelelse af forundersøgelsestilladelse, enten har misforstået eller tilsidesat Kalundborg Kommunes holdning til havvindmøllepark i Jammerland Bugt. Det er svært at forstå, hvordan det kan ske, fordi Energistyrelsen har taget aktiv del i screeningsproceduren og kender hensynene bag udvælgelsen af områder. Herunder at Jammerland Bugt blev udtaget til sidst i processen, fordi der ikke var kommunal opbakning.

Energistyrelsen og ministeren har, i deres svar og tilkendegivelser i forbindelse med sagens behandling, korrekt forudsat, at Kalundborg Kommunes holdning, i forbindelse med behandling af ansøgning om forundersøgelsestilladelse, havde meget væsentlig betydning. Derfor skulle visualiseringer af projektet have været udarbejdet i forbindelse med behandling af ansøgning om forundersøgelsestilladelse jfr. EU direktiv (2011/92) art. 5, stk. 1, litra a). Begge mener imidlertid ikke i denne sammenhæng, at Kalundborg Kommune havde givet udtryk for, at være imod projektet!

På tidspunktet for behandling af ansøgning om forundersøgelsestilladelse, havde Kalundborg Kommunes holdning været afgørende, derhen at forundersøgelsestillade burde have været nægtet.

Som følge af Energistyrelsens tydelige misforståelse eller afvisning af Kalundborg Kommunes holdning, inden og efter meddelelse af forundersøgelsestilladelse, gøres det gældende, at Energistyrelsen ikke er habil til at træffe afgørelse om etableringstilladelse. Der er risiko for, Energistyrelsens misforståelse eller afvisning af Kalundborg Kommune kan påvirke det skøn Energistyrelsen skal udøve i forbindelse med afgørelse om etableringstilladelse.

Endelig afgørelse af, om der foreligger formelle mangler ved Energistyrelsens sagsbehandling, henhører under domstolene

39: ESPOO-konventionen er ikke overholdt

Ifølge ESPOO-konventionen er Danmark forpligtet til at høre de lande, hvori vindmølleparken kan have miljøeffekter. Energistyrelsen har ikke på korrekt vis hørt lande, som kan blive berørt.

Danmark er ifølge både Miljøvurderingsloven §38, VVM-direktivet artikel 7-8a og ESPOO-konventionens artikel 2-7 forpligtet til at høre nabolande, når større anlægsprojekter kan tænkes at have grænseoverskridende effekter (f.eks. på de nordeuropæiske trækfugle bestande, som EU-medlemslandene ifølge EU's Fuglebeskyttelsesdirektiv, som tidligere omtalt, har et fællesansvar for at beskytte).

I forbindelse med udarbejdelsen af miljøvurderingen har Miljøstyrelsen under ESPOO-samarbejdet orienteret de svenske og tyske og polske naturmyndigheder om planerne vedrørende Jammerland Bugt Havvindmølleparken.

Ifølge miljøvurderingen har de svenske og tyske miljømyndigheder udtrykt ønske om at følge processen og i særlig grad ønsket information om bl.a. fuglepåvirkningerne, mens de polske myndigheder ikke har ønsket yderligere information.

Miljøvurderingens afsnit om fugle, marsvin og skibsfart er derfor blevet oversat og sendt til myndighederne i Tyskland og Sverige parallelt med, at miljøvurderingen pt. er sendt i offentlig høring i Danmark.

Det omtales imidlertid ikke i den aktuelle miljøvurdering, at den svenske natur- og miljømyndigheder, Naturvårdsverket, allerede i forbindelse med den første miljøvurdering meget klart kritiserede ideen om at etablere en havvindmøllepark i Jammerland Bugt.

Den svenske position var, at den foreliggende miljøvurdering var meget ufuldstændig og usikker, og at Danmark burde følge "forsigtighedsprincippet" og altså ikke tillade en havvindmøllepark i et område med så store forekomster af de europæiske bestande af havdykænder.

Den nuværende høring hos de tyske og svenske miljømyndigheder er desuden utilstrækkelig og lever ikke op til de danske forpligtelser under ESPOO-konventionen.

Ifølge både Miljøvurderingsloven, VVM-direktivet skal alle relevante nabolande, og ifølge ESPOO-konventionen alle relevante partnerlande under konventionen, høres, hvis projekter kan tænkes at påføre dem negative miljøeffekter.

Det er derfor en fejl, at miljømyndighederne i Finland, Rusland, de baltiske lande og Holland ikke også er blevet kontaktet og hørt, da de fælles trækfuglebestande af havdykænder, som for hovedpartens vedkommende opholder sig på dansk territorium om vinteren, opholder sig i disse lande under deres sommer-ynglesæson.

Såfremt etableringstilladelse gives, vil der blive rettet henvendelse til ESPOO-konventionens sekretariat herom.

Referencer:

BKG nr. 71 af 04/11-1999 – Bekendtgørelse af konventionen af 25. februar 1991 om vurdering af virkningerne på miljøet på tværs af landegrænserne. (ESPOO-konventionen)

40: Fugle / Edderfugl, juridiske anbringender

Dette afsnit af høringssvar vedrører alene juridiske anbringender og kort oplysning af fakta, relateret hertil. Indsigelser vedrørende eksempelvis edderfugle behandles endvidere i afsnittene "Særligt truede dyrearter"

Fuglebeskyttelsesdirektivet:

EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV 2009/147/EF af 30. november 2009 om beskyttelse af vilde fugle (fuglebeskyttelsesdirektivet)

Af fuglebeskyttelsesdirektivets præambel fremgår bl.a.:

"De fuglearter, der i vild tilstand har deres naturlige ophold på medlemsstaternes område i Europa, er i vid udstrækning trækfugle, og må derfor betragtes som fælles eje. Effektiv beskyttelse af fuglene er et typisk grænseoverskridende miljøproblem, som medlemsstaterne har et fælles ansvar for".

Edderfuglen i Jammerland Bugt er en trækfugl, og det er et grænseoverskridende ansvar at beskytte Edderfuglen. Af fuglebeskyttelsesdirektivet Art. 2 fremgår, at medlemsstaterne skal træffe alle nødvendige foranstaltninger for opretholdelse af samtlige fuglearter, som i vild tilstand har deres naturlige ophold på medlemsstaternes område, jfr. Art. 1.

Opførelse af vindmøllepark i Jammerland Bugt vil være en overtrædelse af Art. 2, fordi vindmølleparken vil medføre en risiko for, at Edderfugle-bestanden bliver formindsket, jfr. "forsigtighedsprincippet".

Af fuglebeskyttelsesdirektivet Art. 3, stk. 2, litra b) fremgår, at beskyttelse og opretholdelse af levesteder også gælder udenfor de beskyttede områder.

Af fuglebeskyttelsesdirektivet Art. 4, stk. 2 fremgår, at medlemsstaterne skal træffe foranstaltninger i forhold til regelmæssig tilbagevendende trækfuglearter, som ikke er anført i direktivets bilag 1, i områder hvor fuglene fjerskifter og raster. Førnævnte er gældende for Edderfuglen. Derfor er vindmøllepark som den omhandlede i strid med Art. 4, stk. 2.

Af fuglebeskyttelsesdirektivet Art. 5, litra d) fremgår, at medlemsstaterne skal indføre forbud mod forsætligt at forstyrre fuglene. Vindmølleparken vil markant forstyrre Edderfuglene i periode, hvor de er mest sårbare. Det gælder i fjerskifteperioden og opfedningsperiode, hvor de spiser meget store mængder blåmuslinger.

Af fuglebeskyttelsesdirektivet Art. 13 fremgår generelt, at foranstaltninger ikke må medføre en forringelse af nuværende forhold for samtlige fuglearter omfattet af direktivet. Vindmølleparken medfører en væsentlig forringelse.

Habitatsdirektivet:

RÅDETS DIREKTIV 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter (habitatdirektivet)

Habitatdirektivets formål er defineret i Art. 2. Det fremgår, at formålet bl.a. er at sikre opretholdelse af vilde dyrearter. Med henblik på opfyldelsen af formålet, udpeges bl.a. Natura 2000 områder. Disse områder er særligt beskyttede, men også foranstaltninger udenfor disse områder kan være omfattet af direktivet. Hvis en foranstaltning udenfor Natura 2000 områder kan have negativ indflydelse på en art, som er udpegningsgrundlag for Natura 2000 områder, og foranstaltningen kan have negativ indflydelse på arten i Natura 2000 områder, er foranstaltninger omfattet af direktivet. Den relevante afstand til Natura 2000 områder bestemmes af om der er risiko for negativ påvirkning. For trækfugle som Edderfugle er afstanden meget stor. Edderfugle indgår som beskyttelsesgrundlag for Natura 2000 område 116 "Centrale Storebælt og Vresen". Afstanden til førnævnte område er ifølge Miljøkonsekvensrapporten 13 km. Vindmøllepark i Jammerland Bugt vil have negativ påvirkning af Edderfugle (fjerskifte og raste), som også vil kunne have negativ betydning for Edderfuglen i Natura 2000 område 116 "Centrale Storebælt og Vresen". Det bemærkes, at vurderingen skal foretages i henhold til "forsigtighedsprincippet".

Det gøres gældende, at vindmølleparken vil være i strid med habitatdirektivet.

VVM Direktivet:

EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV 2011/92 af 13. december 2011 om vurdering af visse offentlige og private projekters indvirkning på miljøet (VVM-direktivet)

I henhold til Art. 7 er Danmark forpligtet til at høre de lande, hvori vindmølleparken kan have miljøeffekter. Energistyrelsen har ikke på korrekt vis hørt lande, som kan blive berørt. Der henvises til det i afsnit vedr. ESPOO høring.

Domstolsprøvelse vedr. EU-regler

Endelig afgørelse af, om alle de i ovennævnte afsnit nævnte EU-regler er overholdt, henhører under dansk domstol, såfremt dansk domstol bestemmer at EU-regler ikke er overholdt. I modsat fald henhører endelig afgørelse under EU-domstolen enten i forbindelse med kommissionens anlæggelse af sag eller i forbindelse med sidste instans, dansk domstols forpligtelse til at rette præjudicielt spørgsmål til EU-domstolen.

41: Miljøvurderingen – herunder manglende åbenhed og manglede overholdelse af armslængde princip

Den 22. februar 2012 modtog Energistyrelsen en ansøgning fra European Energy A/S om at udføre en forundersøgelse i Jammerland Bugt, hvor virksomheden - under den nu forgangne "åben dør-ordning" - ønskede at etablere en havvindmøllepark ("Jammerland Bugt Havvindmøllepark").

Energistyrelsen imødekom European Energy A/S's ansøgning, hvorefter virksomheden engagerede og betalte konsulentfirmaet Orbicon A/S for at udarbejde miljøvurderingen.

Energistyrelsen modtog miljøvurderingen den 17. juni 2015 (1), hvorefter styrelsen sendte vurderingen først i myndighedshøring og dernæst i offentlig høring i februar 2019. Parallelt med høringen hørte Energistyrelsen i samarbejde med Miljøstyrelsen også miljømyndighederne i Sverige, Tyskland og Polen i henhold til Danmarks forpligtelser under EU-VVM-direktivet og ESPOO-konventionen om grænseoverskridende miljøpåvirkninger.

I forbindelse med de fugletællinger, der var blevet foretaget ved miljøvurderingen, kom det frem, at der var observeret større forekomster af edderfugle i Jammerland Bugt, end der tidligere var rapporteret fra de danske farvande, ligesom også sortænder og gråstrubede lappedykkere forekom i bugten i internationalt betydnende antal (dvs. i antal større end 1% af den samlede internationale trækfuglebestand).

Til trods herfor, og selv om andre havvindmølleparkplaner tidligere var trukket tilbage af hensyn til mindre forekomster af observerede havdykænder, konkluderedes det i miljøvurderingen, at havvindmølleparken ikke ville medføre uacceptable negative påvirkninger af fuglebestandene.

I forbindelse med høringen af miljøvurderingen modtog Energistyrelsen 440 indsigelser, som generelt rummede en meget stærk kritik. En væsentlig del af kritikken fokuserede på miljøvurderingens mangelfulde og ukvalificerede antagelser og konklusioner vedrørende fugle, og især for så vidt angik de europæiske trækfuglebestande af edderfugle.

Kritikken fremførtes bl.a. af Kalundborg Kommune, Foreningen for Beskyt Jammerland Bugt og de svenske natur- og miljømyndigheder, som pegede på havvindmølleområdet store betydning som vinterfødekammer for en stor del af den vesteuropæiske trækfuglebestand af havdykænder og herunder ikke mindst for EU's rødlistede (udryddelsestruede) fælles bestand af edderfugle.

Energistyrelsen bad herefter konsulentvirksomheden NIRAS A/S om at foretage en "3. partsvurdering" af de fuglefaglige elementer i miljøvurderingen (2).

NIRAS konkluderede, at der var behov for flere fugleregistreringer og vurderinger vedrørende havdykænder, men antog i øvrigt, ligesom Orbicon A/S, at havvindmølleparken næppe ville få uacceptable fuglemæssige-konsekvenser.

Mange af de samme høringsparter, som havde kritiseret den oprindelige miljøvurdering, rejste igen massiv kritik af NIRAS's 3. partsvurdering.

Dette medførte, at Energistyrelsen dels begrænsede den geografiske udbredelse af den potentielle havvindmøllepark, så parken kom mindst 6 km ud fra kysten, dels krævede, at European Energy fik udarbejdet en revideret miljøvurdering (af Miljøstyrelsen benævnt: "et tillæg til miljøvurderingen"), og Miljøstyrelsen krævede i den forbindelse, at der blev udført flere havfugletællinger og at vurderingerne vedrørende effekterne på havdykænder skulle opdateres.

European Energy A/S engagerede dernæst igen konsulentvirksomheden WSP A/S (tidligere Orbicon A/S, som opkøbtes i 2006 af canadiske WSP) til at udarbejde en revideret miljøvurdering. Det er denne miljøvurdering, som nu er i offentlig høring og samtidig også i høring hos de svenske og tyske miljømyndigheder frem til den 30. maj 2024 (3).

Undervejs i processen fik European Energy også udarbejdet en ekstra analyse foretaget af DHI om miljøkonsekvenserne for bugtens fugleliv (4). Der henvistes til denne rapport i udkastet til den reviderede miljøvurdering, men det lykkedes ikke at få aktindsigt i denne rapport efter henvendelser til både DHI, European Energy A/S og Energistyrelsen. Meget tyder derfor på, at denne rapport havde et ikke-opportunt indhold set fra havvindmølleparkinvestorens side, siden denne ikke blev udleveret, og referencen til rapporten blev også slettet og indgår ikke i den aktuelle miljøvurdering.

Den nye miljøvurdering oplyser, i overensstemmelse med den første miljøvurdering, at Jammerland Bugt rummer internationalt betydende forekomster af edderfugle, sortænder og gråstrubede lappedykkere, men det fremhæves samtidig, at der i de nye fugletællinger er observeret væsentligt færre havdykænder end ved den første miljøvurdering. Dette leder til en hovedkonklusion om, at de mulige negative konsekvenser for de europæiske bestande af havdykænder (forringet fødegrundlag, fortrængning og øget dødelighed) kan anses for uvæsentlige og acceptable.

Af aktindsigtsmateriale fremgår det, at Energistyrelsen, forinden den nuværende offentlige høring, havde givet WSP meget detaljeret og konkret rådgivning om, hvordan WSP's udkast til den reviderede miljøvurdering på mange konkrete punkter kunne tilrettes, omformuleres og forbedres, så den tog sig mere overbevisende ud (5), hvilket forekommer at være i strid med ånden og principperne i forvaltningsloven om embedsmænds rolle og neutralitet.

Udkastet til miljøvurderingen sendtes dernæst igen i myndighedshøring i juli og august 2023, hvor bl.a. kontoret for Arter og Naturbeskyttelse i Miljøstyrelsen i sit svar af den 17. august 2023 anførte en række kritikpunkter af de fuglemæssige antagelser og vurderinger, og i den forbindelse bl.a. tydeligt fremhævede, at vurderingerne i miljørapporten af de mulige kumulative effekter af vindmølleparken på havdykænder måtte anses som mangelfulde (5).

Disse og flere andre konkrete kritikpunkter er ikke taget til indtægt og afspejlet i den endelige version af miljøvurderingen.

Referencer:

1: Jammerland Bugt Kystnær Havmøllepark, VVM – vurdering af virkninger på miljøet, Orbicon A/S, 12. nov. 2018.

2: Seaduck Assessment Omø Syd and Jammerland Bugt Offshore Windfarms, NIRAS, jan.2020.

3: Miljøkonsekvensrapport for Jammerland Bugt Kystnær Havmøllepark, WSP, 16. februar 2024.

4: Jammerland Bugt Bynær Havvindmøllepark. Granskning af miljøkonsekvensvurdering for fugle. Rapport til European Energy, DHI, 2022.

5: Energistyrelsen-aktindsigtsmateriale: "Akt 3214455 - Rettelser til MKR kommenteringsskema - myndighedshøring sommeren juli august – 2023".

Andet

42: Erhvervsforhold

Projektets mulige indvirkning på erhverv i og omkring bugten er utilstrækkeligt belyst.

Sådan skal belyses grundigt i en VVM/Miljøkonsekvensrapport.

Der optræder i projektmaterialet alene vurdering af projektets mulige indflydelse på det kommercielle fiskeri.

Der er i bugten eksempelvis stor erhvervsaktivitet i tilknytning til de 5 campingpladser, erhvervsaktivitet omkring udlejning af sommer- samt feriehuse, salg af ny-udstykkede (udsigts-) grunde mv. hvor havvindmølleparken kan tænkes at få indflydelse. Pt er i bugten udbudt 2 nye områder (Havnemarken, Tremandsmarken, Bjerger Nordstrand).

Campingpladsejere har i medierne samt ved indsigelser i forbindelse med tidligere høring udtrykt stor bekymring i medier, ved indsigelse samt helt lokalt ved de enkelte campingpladser for gener og deraf afledte økonomiske konsekvenser.

Projektets mulige indvirkning på erhverv i og omkring bugten er utilstrækkelig belyst i miljøkonsekvensrapporten.

Referencer:

Sjællandske Nyheder: Campingplads frygter kæmpemøller, 2. April 2015

Indsigelse mod VVM-rapport og tilhørende bilagsmateriale (Jammerland Bugt Kystnær Havmøllepark), 2019 (campingpladsejere er blandt underskriverene).

43: Lystsejlads, yderligere forringelser

For lyst- og rekreativ sejlads står anført, at der vil være sejladsforbud i anlægs-/arbejdsperioden. Dette vil i sagens natur føre til forringelse af de rekreative muligheder.

I driftsperioden vil også ske forringelse af denne mulighed qua parkens fysiske tilstedeværelse og den totale ændring af et fantastisk kystlandskab til begge sider. Man vil om dagen opleve at sejle i et meget teknisk landskab.

Modsat hvad WSP oplyste på borgermødet 25/4 2024 er området nord for Storebæltsbroen og op til man har passeret Asnæs meget lyssvagt om natten og derfor en særlig oplevelse i forbindelse med sådan sejlads.

Den rekreative oplevelse ved sejlads (også-) om natten vil med opstilling af de ansøgte vindmøller i meget stærk grad blive en oplevelse af at sejle i et "teknisk landskab" med den markante lysafmærkning disse skal have.

Frihøjden under møllerne er nu nedsat fra tidligere over 33 meter (afsnit 5.4.2 i 2018 VVM) til 20 meter, Det betyder at en række sejlbåde nu ikke vil have tilstrækkelig frihøjde.

Denne markant ændrede frihøjde er ensbetydende med mindsket sikkerhed for både under sejlads og ifald der er tale om drivende både.

44: Uvedkommende, nærmest manipulerende vrøvl om afhængighed af russisk gas...

I kapitel 2 i miljøkonsekvensrapporten kan man læse at Vindmølleparken skal medvirke til at mindske Danmarks afhængighed af russisk gas.

Dette postulat har ikke relevans for en miljøkonsekvens rapport, idet noget sådant alene er et politisk anliggende.

Det er så heller ikke korrekt.

Det burde være både projektmanager samt Energistyrelse bekendt at det danske Tyrafelt gasfelt nu (primo 2024) er færdigrenoveret og klar til forsyning igen. Gasproduktion er opstartet 22/3 2024. Det har en produktionskapacitet der langt overstiger det danske gasforbrug. Total Energies er engageret heri og har udsendt pressemeddelelse herom.

Det burde også være projektmanager og Energistyrelsen bekendt, at situationen allerede nu er 40 - 50 % af gassen der strømmer i det danske naturgasnet er biogas-baseret (opgraderet biogas også kaldet bionaturgas). Andelen af denne indenlands baserede opgraderede biogas stiger med stor hast. Tallene opgøres som løbende gennemsnit bagud for seneste 12 mdr og senest publicerede historiske data ligger omkring de 40 %.

Også gassen hos Danmarks største gasselskab (netbårne kunder) målt på antal kunder (HOFOR) er nu væsentligst biogas baseret (pt. mellem 60 og 85 % lokalt produceret biogas andel), også dette tal er stigende. Man satser på 100 % CO2 neutral gas i 2025...derfor heller ingen kobling til eller afhængighed af Russisk gas her.

Referencer

<https://energinet.dk/Gas/Biogas/>

HOFOR : "Ny aftale mellem HOFOR og BIOFOS øger andelen af biogas i bygas til 85 %", opslået 31/3 2022

<https://energinet.dk/Gas/Forsyningssikkerhed/Tyra/>

Berlingske Business 22/3: Tyra feltet producerer igen dansk gas

Fra www.TotalEnergies.dk : Total Energies genstarter gasproduktionen fra Tyra efter større genopbygning (Press Release 22/3 2024)

45: Største sommerhusområde udeladt

I kapitel 9.1.3.4 omtales sommerhusområderne fra Svallerup mod Reersø.

Her udelades det suverænt største af sommerhusområderne, (Bjerger Sydstrand) hvilket fører til en absolut misvisende fremstilling og område karakterisering

46: Misvisende fremstilling i tekst

I kapitel 9.1.34. i miljøkonsekvensrapporten kan man læse at der i det aktuelle kystområde er " enkelte vindmøller". Der er i det aktuelle område opsat mere end aktive 25 vindmøller vil man ved selvsyn kunne konstatere, et antal der faktisk overstiger det ansøgte projekts.

Miljøkonsekvens rapportens tekst er misvisende og det fører til misvisende område karakterisering at kalde dette for "enkelte vindmøller".

Referencer

Referencer er indført umiddelbart under de enkelte indsigelsespunkter.

I enkelte kapitler er referencer anført samlet for sidst i kapitlet.

Bilag

1 Klapningstilladelser, oplysninger

2 Kommunikation med Miljøstyrelsen

3 Fugletællinger

4 Eksempler på aktiv medvirken/hjælp/rådgivning fra ENS til WSP i forbindelse med udarbejdelse af MKR

5: Boligstatus for bolig Svallerup Søvej

Bilag 1

Oplysninger om klapninger i perioden fra 2000 til nu - på "klapplads K_020_01", beliggende i Storebælt, lige sydvest for Asnæsspidsen.

Modtaget efter aktindigtanmodning fra Miljøstyrelsen, Erhverv, den 22. marts 2024.

Havn	fra	Tidspunkt		Mængde (m3)	Hvor kommer data fra
			til		
Nyborg Marina		24-03-2022	31-03-2022	1200	klap-slut
Asnæsværkets Havn		19-03-2020	16-04-2020	4429	klap-slut
Asnæs Olieterminal (Inter Terminals AOT ApS)		15-07-2015	18-01-2016	77829	klap-slut
Statoil Refining Denmark A/S		2013	2013	28285	fra gamle årsindberetning
Asnæsværkets Kulhavn		2014	2014	340	fra gamle årsindberetning
Kalundborg havn		2014	2014	48000	fra gamle årsindberetning
Kalundborg havn		2016	2016	5950	fra gamle årsindberetning
Kalundborg havn		2017	2017	11200	fra gamle årsindberetning
Asnæsværket		2017	2017	8000	fra gamle årsindberetning
Statoil Kalundborg		2017	2017	45320	fra gamle årsindberetning
Kalundborg Ny Vesthavn		2018	2018	900000	Årsindberetning
Equinor Havn/Pier og Sejrende,		2022	2022	6310	årsindberetning

Bilag 2

Kommunikation med Miljøstyrelsen om manglende overholdelse af klappings-tilladelsesvilkår.

Nedenfor ses email-korrespondance fra aktindsigtsanmodning hos Miljøstyrelsen, hvoraf det fremgår, at styrelsen ikke har modtaget obligatoriske oplysninger fra Kalundborg Havn om spredning af sediment fra klappingen - og heller ikke har valgt at følge op med krav om levering af de manglende oplysninger.

Svar fra Miljøstyrelsen om på aktindsigtsanmodning vedr oplysninger om sedimentspredning :

ons. 27. sep. 2023 12.37 skrev Christina Ebler Hansen [redacted]

Hej Søren.

Beklager den lange svartid, og tak for tålmodigheden.

Jeg har gravet i vores arkiv og forsøgt at finde svar på dine spørgsmål.

1. Det outsurvey-kort som du har medsendt, er en dybdepejling af klapplassen. I klaptilladelsens vilkår M efterspurgte vi en pejling, når klappingen var overstået. Det vil sige, at kortet viser vanddybden på klapplassen, efter at havnen færdiggjorde klapping. Til højre på kortet kan du se en dybdeskala med forskellige farver. Hver farve repræsenterer en dybde. Dybderne kan du så se på selve kortet. Havnen blev bedt om at foretage en pejling efter endt klapping for at sikre, at mindstedybden på klapplassen, angivet af søfartsstyrelsen, ikke blev overskredet for at sikre søfartssikkerhed. Kortet siger altså ikke noget om sedimentation, og det er heller ikke formålet med en pejling.

2. Jeg kan se på havnens årsindberetninger, at de har klappet 900.000 m3 havbundssediment.

3. Klappingen påbegyndte og sluttede i 2018.

4. Outsurret-kortet er ikke lavet på baggrund af sedimentprøver, men udelukkende for at sikre at dybden på klapplassen ikke blev overskredet.

I forhold til de sedimentprøver som er listet i vilkår M:

I forhold til undersøgelse af klapplassen, i forbindelse med klaptilladelse ([j.nr. SVANA-4102-00072](#)), kan jeg oplyse at undersøgelsen ikke findes hos os. Miljøstyrelsen har kun modtaget en pejling af klapplassen, som er det outsurvey-kort som du har medsendt.

Det er Miljøstyrelsen, der tilrettelægger sit tilsyn, og vurderer om det er relevant at bede om dokumentation.

Miljøstyrelsen skal foranledige ulovlige forhold lovliggjort, herunder opfyldelse af tilladelsesvilkår, medmindre forholdet vurderes at have underordnet betydning, jf. havmiljølovens § 45 b. Da Miljøstyrelsen i 2021 blev opmærksom på manglen, har styrelsen formentlig i dette tilfælde vurderet, at pejlingen var tilstrækkelig, og at den ikke gav anledning til at foretage yderligere undersøgelser, hvorfor der umiddelbart ikke er bedt om yderligere ift. vilkåret.

Jeg håber at dette giver mening.

Venlig hilsen

Christina Ebler Hansen
Havbiolog | Erhverv (klapteam)

Svar på Miljøstyrelsen oplysninger:

Til: Christina Ebler Hansen [REDACTED]
Fra: sorenmarkjensen [REDACTED]
Titel: Re: Ang. din henvendelse omkring jeres tidligere aktindsigt i SVANA-4102-00072
E-mailtitel: Re: Ang. din henvendelse omkring jeres tidligere aktindsigt i SVANA-4102-00072 (MST Id nr.: 8394187)
Sendt: 28-09-2023 09:54

Hej Christina,,

Tak for dit svar og oplysninger.

For mig at se har hverken Kalundborg Havn eller Miljøstyrelsen levet op til sine forpligtelser i denne sag. Havnen har ikke leveret de ifølge klapningstilladelsen påkrævede sedimentdata til MST, og MST har ikke fået fulgt op på denne mangel.

Du skriver, at MST "formentlig har vurderet", at de manglende sediment-aflejnings-data nok ikke havde væsentlig betydning".

Foreligger der i MST's sagsbehandling arkiver en nærmere begrundelse for denne indstilling?

Mvh Søren Mark Jensen

Endeligt svar fra Miljøstyrelsen:

Sv: Ang. din henvendelse omkring jeres tidligere aktindsigt i SVANA-4102-00 (MST Id nr.: 8507647)

Christina Ebler Hansen

9. okt. 2023, 10.01

Hej Søren

Tak for dit spørgsmål. Der er ikke yderligere begrundelse i Miljøstyrelsens arkiver.

Venlig hilsen

Christina Ebler Hansen
Havbiolog | Erhverv (klapteam)
+45 [redacted]

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen | Tolderlandsvej 5 | 5000 Odense C | Tlf. +45 72 54 40 00 | mst@mst.dk | www.mst.dk

Bilag 3 :

Fugletællinger

Første Miljøkonsekvensrapport (VVM), 2018

I forbindelse med den første udgave af miljøvurderingen af Jammerland Bugt Havvindmøllepark (1) viste observationer fra to vinter-fugle-optællinger i 2014, at der opholdt sig henholdsvis 276.000 og 183.000 edderfugle i området, hvilket svarede til omkring en fjerdedel af hele den samlede europæiske bestand af trækkende nord-vesteuropæiske edderfugle.

Disse fund demonstrerede meget klart områdets store betydning for den fælles europæiske bestand af trækkende edderfugle.

Også sorttænder og gråstrubede lappedykkere viste sig, at overvintre i bugten i antal som klart oversteg 1% af de samlede europæiske bestande – og altså i det som internationalt betegnes som forekomst i "internationalt betydende antal".

Fuglene forekom i så stort antal i bugten, fordi de her kunne finde gode mængder af blåmuslinger på relativt lavt vand (10-20 meter), og fordi området er roligt og med begrænset skibstrafik.

I takt med udviklingen af bl.a. massivt muslingefiskeri, øget skibstrafik, etablering af akvakulturer og havvindmølleparker bliver sådanne områder mere sjældne, og havænder, som søger føde på havbunden, er derfor generelt på tilbageslag i Europa

Den nu fremlagte Miljøkonsekvensrapport, 2024

I den nuværende udgave af miljøvurderingen, som blev udgivet af WSP den 16. februar 2024, og som nu er i offentlig høring, angives det, at forekomsterne af edderfugle er meget mindre end i den tidligere undersøgelse

I den nye miljøvurdering angives det, at der generelt er observeret meget mindre antal af edderfugle end ved de tidligere undersøgelser, og at den største observerede forekomst af edderfugle vurderes til at være på 58.900 individer.

Jammerland Bugt - inklusive havvindmølleområdet – anses derfor for at være en væsentlig mindre vigtig fuglelokalitet, end det fremgik af den første undersøgelse, og påvirkningen af bl.a. Europas edderfugle anses således også for at være mindre end tidligere antaget.

En hovedforklaring i den aktuelle miljøvurdering for forekomsten af færre edderfugle er, at der ved observationer i forbindelse med den nye og reviderede miljøvurdering kun viste sig at være få og spredte forekomster af blåmuslinger i projektområdet.

Umiddelbart kan dette undre, når det sammenholdes med, at der i forbindelse med den første miljøvurdering fra oplystes, at langt størstedelen af det kommercielle fiskeri i bugten, både tonnage- og værdimæssigt, i 2000-2014 udgjordes af et ganske stabilt blåmuslingefiskeri, se første Miljøkonsekvensrapport VVM- 2018.

Bilag 4:

Eksempler på aktiv medvirken/hjælp/rådgivning fra ENS til WSP i forbindelse med udarbejdelse af MKR

Til: Gonldberg, Claus (Claus.Goldberg@wsp.com), Birgitte Nielsen (BIN@EuropeanEnergy.DK)
Cc: Aino Helga Frederikke Rudebeck (arbd@ens.dk), Christina Lea Hoff Johansen (chlej@mst.dk)
Fra: Søren Keller (ske@ens.dk)
Titel: Kommentering af MKR Jammerland
Sendt: 09-12-2022 08:33

Bilag: Kommenteringskema for miljøkonsekvensrapport for Jammerland Bugt Havvindmøllepark09.12.22.docx;

Hej Birgitte og Claus,

Hermed vores bemærkninger til miljøkonsekvensrapporten for Jammerland Bugt projektet. Beklager, at det skulle tage så lang tid.

Ring eller skriv, hvis der er noget der er uklart.

Med venlig hilsen / Best regards

Søren Keller

Specialkonsulent / Special Advisor

Center for vedvarende energi / Centre for Renewables

Mobil / Cell +45 33 92 66 90

E-mail ske@ens.dk

- I afsnittet 'Marine Havpattedyr' står "*Både marsvin og sæler vil efter etableringen af den kystnære havmøllepark kunne nyde godt af den øgede tilgængelighed af fisk i selve havmølleområdet*". Det bør indskydes, at dette potentielt er på sigt og altså ikke skal forstås, som det er lige så snart havmølleparken står færdig. Overvej at slette denne sætning – den virker uvidenskabelig.
- 9.8 (side 55/sd. 221). I afsnittet "områdets betydning" skriver I: "På den baggrund forekommer det usandsynligt, at ederfugle eller sortænder fortrænges fra projektområdet som følge af mistede føderessourcer, eller at den kystnære havmøllepark skulle medføre øget dødelighed hos ederfugle som følge af manglende føderessourcer." Det er svært at forstå denne sætning ... mener I 1), at fuglene ikke fortrænges fra området ? ... mener I 2), at det er usandsynligt med ødet dødelighed hos Ederfugl, men sandsynligt for Sortænder ? ... Sætningen er løsrevet fra den enden del af teorien om øget dødelighed (som følge af fortrængning), idet den også er koblet til øget konkurrence om føde (og dødelighed) i de områder fuglene fortrænges til.
Overstående tekstbid fra jer hænger så i øvrigt ikke godt sammen med, at I så alligevel længere nede anvender 10% dødelighed i jeres beregninger.
- Figur 9.6.6/9.8.21. Figuren kunne med fordel udvides til også at omfatte omkringliggende områder, hvis det er muligt ud fra eksisterende data. Havdykænder fortrænges også en bufferzone omkring parken. Pas på med at overfortolke disse

data – I synes f.eks. ikke at have data, der understøtter jeres argument om, at fødegrundlaget i resten af bugtet er større/bedre... selv om det er en vigtigt forudsætning for jeres konklusioner.

Bilag 5:

Forespørgsel vedr. Svallerup Søvej 17, svar fra Kalundborg Kommune

Hej Ole

Vedr. Svallerup Søvej 17, 4400 Kalundborg

Der står i BBR, at anvendelsen af ejendommen er sommerhus og så er der jo ikke bopælspligt.

Jeg kan ikke finde noget, der indikerer, at anvendelsen ikke skulle være sommerhus 😊

Med venlig hilsen

Susanne Hjulskov

Teknisk designer

Direkte: 59 53 49 22

Email: [REDACTED]

Plan, Byg og Miljø - Plan og

Koordinering

Holbækvej 141 B

4400 Kalundborg

www.kalundborg.dk

Hjælp til med at passe på miljøet - print ikke denne e-mail.